

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Första Kammaren. N:o 10.

Onsdagen den 8 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för den 7 och protokollet för den 1 dennes.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 1 och 4 dennes bordlagda utlåtande N:o 28, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag; hvarvid Kammaren biföll Utskottets samtliga hemställanden och lade till handlingarne den af Utskottet i 11:te punkten gjorda anmälan.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 4 och 7 dennes bordlagda betänkande N:o 1, angående allmänna bevillningen. *Ändringar i bevillningsstadgan.*

1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna.

Biföllos.

4:de punkten.

Herr Ribbing, Carl: Det kan synas vågadt att uppträda med anmärkningar mot en punkt, som af Utskottets ledamöter, åtminstone af de från denna Kammare valde, blifvit med sådan enhällighet beslutad, som förhållandet är med den nu föredragna. Men då jag för min del anser det vara af ganska stor vigt, att ändringar och tillägg icke göras i en författning, derest de icke äro fullt nödvändiga, har jag funnit mig icke kunna undgå att i fråga om denna punkt uppträda med några anmärkningar. Tredje momentet af § 7 i nu gällande bevillningsstadga lyder sålunda:

Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)

“Inkomst genom bruks-, fabriks- och handelsrörelse, sjöfart, handtverk eller annat yrke samt de med tjänstebefattning förenade obestämda eller extra inkomster taxeras för det löpande året och böra i allmänhet beräknas på grund af förhållanden under näst föregångna året.”

Utskottet säger vidare något längre ned:

“Efter hvad Utskottet inhemtat, har det i första punkten af 7 § 3:dje mom. innefattade stadgande, hvad angår de med tjänstebefattning förenade obestämda eller extra inkomster, vid tillämpningen ledt derhän att ett af särskilda förhållanden betingadt arfvode, som tillfallit innehafvaren af en tjänstebefattning under loppet af de sista månaderna af ett år, efter taxeringsförrättningarnes avslutande, samt fördenskull ej för det året taxerats, blifvit skattefritt, ity att året derpå vederbörande, under återopande hurusom enligt nämnda stadgande de med tjänstebefattning förenade obestämda eller extra inkomster skola för det löpande året taxeras, ansett berörda arfvode ej kunna för då löpande året beskattas, enär detsamma under föregående året förvärfvats.

Stadgandet gifver verkligen anledning till en sådan tolkning.”

För min del anser jag ingalunda, att stadgandet gifver anledning till en sådan tolkning, och jag kan icke underlåta att framhålla, att, der en sådan tolkning blifvit använd, den skett mot en tydlig föreskrift, ty bestämmelsen att inkomsterna skola taxeras för det löpande året, innefattar, enligt mitt omdöme, alldeles oförtydligt, att de väl skola *debiteras* för det löpande året, men att grunden för debiteringen skall hemtas från förhållandena under det näst föregångna året, hvarmed naturligtvis afses kalenderår, och jag kan icke förstå, huru, om en sådan uppfattning gör sig gällande, bevillningskomitéerna kunna undgå att beskatta *alla* de inkomster, som under ett föregående år tillfallit en person. Det har af sådan anledning förefallit mig alldeles obehöfligt att göra ett tillägg af det innehåll, som i betänkandets fjärde punkt föreslagits, eller att “*Inkomster, som förvärfvats efter avslutande af föregående årets taxeringsförrättningar och vid dessa ej blifvit beskattade, beräknas och taxeras det näst derpå följande år.*” Jag kan icke fatta, huru man kan finna anledning att tyda uttrycket “*efter avslutande af föregående årets taxeringsförrättningar*” såsom afseende en period, hvarunder skulle inflyta en inkomst, som icke tagits i beräkning vid den föregående uppskattningen, då i hela bevillningsförordningen icke talas om några terminer, vare sig före eller efter de särskilda komitéernas sammanträden. Då jag för min del således anser författningen vara fullt tydlig och klar, samt, då jag varit i tillfälle att använda desamma, vare sig i bevillningsberedningen eller i taxerings- och pröfningskomitéerna, den icke tillämpats på sätt Utskottet ansett kunna ifrågakomma, får jag yrka afslag å den nu föredragna punkten.

Herr von Gegerfelt: Jag kan för min del hvarken instämma med Utskottet i denna punkt, eller dela de åsigt, den siste talaren framställt, och vill därför utbedja mig att få redogöra för min egen åsigt i frågan. Det ifrågavarande tredje momentet af bevillningsförordningens 7 § förmår, att taxeringskomitén skall efter samolikhetsberäkningar uppskatta den skattskyldiges inkomster för det löpande året, och således i ett sammanhang såväl de inkomster, han antages redan hafva

*Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)*

vid taxeringstiden vunnit, som dem, han förmodas skola erhålla under den återstående delen af året. Om nu denna på sannolikheter grundade beräkning af kronans ombud anses vara för låg eller af den skattskyldige för hög, anvisar författningen, huru klagan må föras hos pröfningsskottet, kammarrätten eller Kongl. Maj:t. Då åter Utskottet föreslagit det tillägg, att en följande taxeringsförrättning skall ega att beskatta sådana inkomster, som vid en föregående icke tagits i beräkning, har i sjelfva verket blifvit bestämdt, att kronans ombud eger att öfver den ena taxeringskommitténs beslut föra klagan hos den andra, hvilket i allmänhet icke är lämpligt, och allra minst om frågan redan blifvit dragen under högre myndighets pröfning. Taxeringskommittén uppskattar nemligen icke för det löpande året hvarje särskildt inkomstbelopp för sig, utan sammanlägger dem och beräknar hvad som utgör den skattskyldiges hela inkomst för nämnda tid. Om nu en efterföljande komité skulle gifva sig in på att beskatta en föregående årets inkomst, på den grund att samma inkomst icke för det året tagits i beräkning, så skulle den ock följdrigtigt tillse huruvida beräknade inkomsterna verkligen influtit, hvilket åter skulle innebära ett bemyndigande för en senare taxeringskommité att helt och hållet omgöra den föregående arbetet.

Jag vill vidare anmärka, att i den föreslagna punkten stadgats allenast om de inkomster, som utfallit efter avslutande af föregående årets taxering, således icke om dem, som tillkommit under det taxeringsförrättningen pågått, eller förut, utan att vara för komittén kända, hvilket förhållande synes mig innebära en alldeles ohållbar inkonsekvens. I ett fall synes mig deremot ett förtydligande af förutvarande stadgande önskligt, nemligen i fråga om sådana bestämda inkomster, hvars uppskattande icke bero på sannolikhetsberäkningar, såsom t. ex. en tjänstemans lön, ty om denne under årets lopp befordras till högre lön, kan, efter ordalydelsen, följande årets taxeringskommité icke påföra honom förhöjd bevilling. Då likväl allmänt så tillgår, så, ehuru jag icke vill bestrida att en förklaring härutinnan vore nyttig, anser jag den dock icke vara nödvändig. Jag vidhåller att mina anmärkningar må anses förtjena det afseende, att betänkancket i denna punkt till Utskottet återremitteras.

Herr von Geijer: Jag kan ej helt och hållet dela den siste talarrens åsigt af saken i fråga och ej heller till fullo instämma med den talare, hvilken först hade ordet och då framstälde det påståendet, att det föreslagna tillägget till 7 § bevillningsförordningen vore obehöfligt. Att förordningen, i den del hvarom nu är fråga, tydes olika, talar för införandet af en förtydligande bestämmelse. I min ort har man ansett, att extra inkomst, t. ex. ett bouppteckningsarfvode, som de sista månaderna af ett år, efter taxeringsförrättningarnes avslutande, opåräknadt tillfallit en tjänsteman, icke rättsligen kunde påföljande året beskattas; och denna tydning af författningen lär Kammarrätten godkänna. Här föreligger således en lucka i författningen, som om möjligt borde med klara bestämmelser fyllas; att en extra inkomst, stundom uppgående till stort belopp, blifver helt och hållet obeskattad, är visserligen ej författningens mening. Emellertid torde mot Utskottets förslag åtskilliga anmärkningar kunna göras; de ha ock blifvit framhållna af en

Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)

talare, med hvilken jag i detta fall ber att få förena mig. Jag hyser dock mina tvifvelsmål, att det skall kunna blifva möjligt för Utskottet att, utan rubbning af taxeringsgrunderna, åstadkomma nöjaktig rättelse i den sak, som nu är i fråga.

Det synes knappast kunna bringas reda i bestämmelserna rörande inkomsten som skall beskattas, förr än skatten åsättes den behållna inkomsten under det nästförflutna året i stället för att, såsom hos oss i olikhet mot andra länder, åsättas inkomsten för det löpande året, hvilket gör, på sätt den siste talaren framhöll, att man här måste utgå från en sannolikhetsberäkning.

Jag har emellertid icke någonting emot att försök göres att få i bevillningsförordningen en föreskrift införd i den riktning Utskottet föreslagit, men den torde böra affattas med mera klarhet och bestämdhet än som nu är fallet.

Jag förenar mig med dem, hvilka yrka återremiss.

Herr Hammar: Åtskilliga anmärkningar hafva här blifvit framställda emot det af Utskottet framlagda förslag till ändring af 7 § 3 mom. i bevillningsstadgan. Ser man emellertid på ordalydelsen i denna punkt finner man att "Inkomst genom bruks- fabriks- och handelsrörelse, sjöfart, handverk eller annat yrke samt de med tjänstebefattning förenade obestämda eller extra inkomster *taxeras* för det löpande året och böra i *allmänhet beräknas* på grund af förhållanden under näst föregångna året." Senare delen af detta stadgande grundar sig derpå, att det är alldeles omöjligt att under pågående taxeringsförrättningar kunna bestämma beloppet af dylika inkomster för det löpande året. Den skattskyldige kan icke ens sjelf då uppgifva beloppet, och just för att få någon grund, som icke hemtas från egna uppgifter, skall beräkningen i *allmänhet* ske efter förhållandena under föregående år. Det har likväl visat sig vid åtskilliga tillfällen att detta medfört många svårigheter och olägenheter samt haft till följd en mängd klagomål, som dragits under högre rätts pröfning, och hvilka knappast kunnat afgöras annorlunda, än till den klagandes förmån, då han begärt nedläggning. Han stöder nemligen sin klagan derpå, att, ehuru beskattningskommittéerna hafva rätt att beräkna hans inkomster efter föregående årets förhållanden, emedan de icke hafva någon annan grund att gå efter, så, enär han styrkt, att han icke egt dessa inkomster under det år, hvarför han taxeras, bör han få ändring i komitéernas beslut — och han får i allmänhet också ändring. Derigenom har den olägenheten uppkommit, att många beskattningsbara föremål i den ena eller andra kategorien, hvilka tillkommit *efter* taxeringsförrättningarnes afslutande, icke kommit att beskattas, ty om också det nästkommande årets taxeringsförrättning inberäknar dem på grund af det föregående årets inkomster, så kan den skattskyldige, genom att anföra klagomål i Kamrarrätten vinna befrielse från erläggande af skatt i berörda hänseende. Med det förhållande, uti hvilket bevillningen efter andra artikeln och våra kommunala utskylder stå till hvarandra, synes det dock icke vara rätt och billigt, att en person undgår en sådan beskattning. Detta har varit orsaken till Bevillnings-Utskottets förslag, och vi hafva haft ett stöd därför uti en officiel skrifvelse från Kamrarrätten, med begäran

om ändring just i det fall, som här är i fråga. Kammarrätten har framdragit, att många besvär och olägenheter uppkommit deraf, att beräkningen af inkomsterna och deras taxering afser olika tider. Detta har varit ett ytterligare stöd, hvarför Utskottet tillåtit sig föreslå den ifrågavarande förändringen. Inom Utskottet var det väl fråga om att göra förändringen mera inskränkt, nemligen blott i afseende å extra inkomster, som en tjänsteman kunde hafva förvärfvat efter årets afslutade taxeringsförrättningar, men efter samråd med en ledamot i Kammarrätten, som benäget deltagit i Utskottets öfverläggningar och meddelat upplysningar i frågan, kom man till det resultat, att de i detta moment uppräknade inkomster stå i samma kategori, så att man icke gerna kan gifva några bestämmelser rörande en del af dem utan att göra det i fråga om alla. Jag skall tillåta mig att framdraga ett enda exempel. I instruktionen för taxeringsförrättningarne stadgas, att, om ett fartyg ligger aftackladt och icke varit utrustadt, så skall icke någon bevilling påföras för det-samma. Detta ligger ju ock i sakens natur. Men vi böra ihågkomma, att bevillningsberedningarne sammanträda i Maj, taxeringskomitéerna i Juni och pröfningskomitéerna i September månad. Om nu ett fartyg från början af ett år legat aftackladt, men i September månad tacklar upp och under de fyra sista månaderna af året gör goda seglatser, som skaffa stora inkomster åt fartygets egare, och denne i Januari månad påföljande år säljer fartyget, så kan icke för detta år detta fartyg, som icke längre eges af samma person, tagas i beräkning vid uppskattningen af dennes inkomster. Skulle likväl en taxeringskomité debitera honom för inkomst af fartyget, för löpande året, då det icke längre är hans, så blefve säkerligen en sådan uppskattning upphäfd af hvarje myndighet. För att afhjelpa sådana olägenheter, har Utskottet framlagt detta ändringsförslag. Det har äfven omnämnts, att beskattningen sker på sannolikhetsberäkningar. Detta är mycket rätt, emedan man icke eger annat att tillgå, såvida icke den skattskyldiges egna uppgifter finnas. Men om en tjänsteman, som gifvit upp sina inkomster af lön, skulle efter taxeringsförrättningarnes slut erhålla extra inkomster till större eller mindre belopp, och följande årets taxeringskomité upptog sådana inkomster till beskattning, så skulle, om tjänstemannen klagade deröfver och visade att han för det *löpande* året icke hade dessa inkomster, de dömande myndigheterna icke kunna göra annat än befria honom från den i sådant afseende påförda beskattning.

Man har äfven sagt, att samma förhållande kunde ega rum med inkomster, som funnits *före* taxeringskomitéernas sammanträden. Detta är visserligen möjligt, men man bör dock ihågkomma, att det finnes tre grupper beskattningskomitéer: bevillningsberedningarne, taxeringskomitéerna och pröfningskomitéerna; och det synes väl som om någon af dessa skulle få reda på sådana inkomsters tillvaro. Få de icke reda derpå, är det deras fel, men efter afslutade taxeringsförrättningar är det omöjligt att taxera en sådan inkomst förr än det följande året.

Jag har velat nämna, att detta är grunden för förslaget framläggande; och när en pröfvande myndighet, sådan som Kammarrätten, kommit in till Utskottet och framlagt otvetydiga och på skäl, som Utskottet funnit giltiga, grundade bevis om de olägenheter, till hvilka de nu varande stadgandena leda, samt begärt en ändring, ledande till mera

Ändringar i beviljningsstadgan. (Forts.)
 i reda och rättvisa, har Utskottet ansett sig icke kunna annat än upp-
 taga och förorda ett sådant ändringsförslag, hvarföre jag yrkar bifall
 till Utskottets hemställan.

Herr Wallenberg: I den motivering, som förekommer vid Utskottets tillstyrkande af ifrågavarande förändring uti 3 mom. af 7 § beviljningsstadgan, uppgifves att åtskilliga obestämda eller extra inkomster, som tillkommit i slutet af ett år, råkat blifva skattefria, ity att året derpå vederbörande ansett dylika inkomster icke kunna för då löpande året beskattas.

Jag kan icke fatta, huru någonting kan blifva skattefritt enligt den metod, som hos oss följes. Våra taxeringsnämnder för 1877, t. ex., upprätta taxering för nämnda år och lägga till grund inkomsterna för 1875, och då denna taxeringsförrättning eger rum år 1876, så måste hela inkomsten för 1875 vara noga känd. Så fortgår det år efter år, och jag kan icke inse, huruledes någon känd inkomst skall kunna undkomma beskattning. Den skattdragande eger skyldighet att göra reda för hvarje inkomst han haft, sedan den senaste beskattningen egde rum; och om taxeringsnämnderna följa den nu angifna grunden, kan icke något aldrig så litet arfvode slinta igenom. För öfrigt hemställer jag till Utskottet, hvad slags "handels- eller fabriksrörelse, som börjats i slutet af ett år", gifver någon inkomst under samma år? Jag har åtminstone icke någon kännedom om någon sådan, och då här finnas så många fabrikssegare, skulle det verkligen vara intressant att höra, om de haft erfarenhet af något sådant förhållande, som det af Utskottet antyddes?

Särdeles olyckligt valdt var det exempel, som den siste talaren framdrog, om ett fartyg, som skulle ligga stilla från årets början till Oktober månad, d. v. s. under den egentliga seglationstiden, men i nämnda månad börja att göra lyckliga resor, hvarefter egaren skulle sälja det vid årets slut. En sådan tilldragelse torde icke inträffa hvar hundrade år, och icke bör väl lagstiftningen göras för sådana otroliga fall. Men det är en annan omständighet, som jag vill fästa uppmärksamheten på och som skulle göra att man komme, så att säga, "ur askan i elden", nemligen den omständigheten, att den nya bestämmelsen skulle framkalla oändligt många flera tvister hos Kammarrätten och hos dem som hafva att i förevarande frågor döma, än hvad nu är fallet. Ty det blir fråga om man icke bör söka undandraga sig en del af beskattningen af farhåga att blifva utsatt för dubbel beskattning för samma inkomst; och detta vore mycket värre än om, såsom nu kan blifva händelsen, tvist uppkommer huruvida ett litet arfvode, som utbetalas i slutet af ett år, skall tillhöra det ena eller andra årets beskattning. Om man blott följde den grundsatsen att allt, som tillkommit efter en föregående taxeringsförrättning, skall upptagas till beskattning, så bör icke något beskattningsbart föremål blifva skattefritt.

I öfrigt vill jag anmärka, att detta beskattningssystem är sådant, att det fordrar en viss lojalitet hos både de beskattande och skattdragande, hvilken man icke kan göra öfverflödigt genom att gå in i slika detaljbestämmelser. Jag instämmer med Herr Ribbing i hans yrkande om afslag på den föredragna punkten.

Herr Ribbing: Sedan en ärad ledamot af Bevillnings-Utskottet upplyst om, att orsaken till att detta tillägg till 3 mom. blifvit förslaget varit en promemoria från Kammarrätten, som gått ut på att visa att klagomålen öfver taxeringarne vuxit till sådant antal, att man genom en förändring af författningen velat förekomma detta, kan jag icke annat än uttrycka min förundran öfver att de af den ärade talaren omnämnda klagomålen fått en sådan utgång, att klaganden vunnit ändring, om han besvärat sig öfver att honom påförts beskattning för inkomst, som han fått i slutet af föregående år. Jag är förvånad att detta kunnat blifva en praxis och är öfvertygad, att om Kammarrätten från början ogillat sådant ändringssökande, så skulle klagomålen icke blifvit så många. Det är ganska underligt att, då man bestämdt vet hvad som menas med taxering för löpande året, och att grunden för bevillningen skall utgöras af förhållandena under det föregående året, någon annan tolkning än den jag tror vara den rätta kunnat uppkomma. Jag har icke funnit någon anledning att frångå mitt förra yrkande.

*Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)*

Friherre Hamilton: Då i bevillningsförordningen den princip blifvit fastställd, att obestämda eller extra inkomster skola taxeras för det löpande året, ligger det i sakens natur, att beräkningen af dessa inkomsters belopp alltid måste blifva i viss mån approximativ och beroende på en ej ringa grad af lojalitet vid uppgifternas lemnande. Jag kan dock icke fatta, att i något afseende en sådan lojalitet skulle komma att blifva mindre behöflig eller på något sätt skulle motverkas derigenom att den af Utskottet tillstyrkta författning antoges, ty Utskottet har icke tillstyrkt någon annan förändring än beträffande de inkomster, som kunna tillkomma en skattskyldig under den del af året, som inträffar efter taxeringsförrättningarnes afslutande. Lojaliteten hos den skattskyldige må vara huru stor som helst, så kan han dock i allmänhet icke på förhand känna rätta beloppet af sina inkomster för året och han kan således icke, om han aldrig så gerna ville, i April månad derå lemna fullt säker uppgift. Jag kan icke heller inse huru i följd af förslagens antagande det skulle kunna uppstå någon dubbel beskattning på en del af årets inkomster, ty förslaget innefattar ju, att det nästpåföljande årets taxeringsförrättningar hafva att befatta sig endast med de inkomster, som föregående år icke blifvit beskattade. Iakttaga således taxeringsförrättningarne den uppmärksamhet och sorgfällighet, som man synes mig med rätta kunna af dem fordra, torde detta ingalunda vara att befara, liksom ännu mindre att, såsom en talare framhöll, författningsförändringens tillämpning skulle föranleda en mängd klagomål och ett ofta återkommande upphäfvande af taxeringsförrättningarnes beslut i högre instans.

Det är alldeles tydligt, att uti industriel eller annan verksamhet mången gång förhållanden kunna inträffa, som göra, att man under de sista månaderna af ett år får en opåräknadt hög inkomst. Om nu rörelsen inställes sedermera eller den som drifvit densamma dör, så skulle ju, med den lydelse författningen för närvarande har, de inkomster, som under denna tid uppstått öfver de beräknade blifva skattefria. Det är på grund dels af många utskottsledamöters erfarenhet i ifråga-

Ändringar i
beviljnings-
stadgan.

(Forts.)

varande hänseende och dels af det utaf en föregående talare omförmälda meddelande från Kammarrätten, som detta tillägg blifvit föreslaget; och jag har för min del af hvad här under diskussionen blifvit yttrad icke blifvit rubbad i min öfvertygelse om lämpligheten af det föreslagna tillägget, hvarföre jag tillstyrker bifall till Utskottets förslag.

Herr von Gegerfelt: De olägenheter af det framlagda förslaget antagande, som af en ledamot i Beviljnings-Utskottet här framhållits, äro, efter min åsigt, en oundviklig följd deraf, att det löpande och icke det näst föregångna årets inkomster utgöra föremål för taxeringen; men så länge stadgandet att inkomsterna skola taxeras för det löpande året står qvar, kan någon beskattning för föregående år icke rättvisligen ega rum. Det har anmärkts, att man mot slutet af året kan få tillfälliga inkomster, som icke kunnat förutses af taxeringskomitén. Jag har deremot framhållit, hurusom det lika väl kan inträffa, att man går miste om en inkomst, som taxeringskomitén tagit i beräkning, samt att frågan, huruvida en rättelse bör ske, icke får göras beroende derpå att en förutsatt inkomst icke utfallit, utan derpå, huruvida, efter vunnit utredning af den skattskyldiges sammanlagda inkomster för hela året, dessa befinnas öfverstiga det beräknade beloppet, eller icke. En talare, som för öfrigt instämde med mig, yttrade den åsigt, att, om mot slutet af året en person hölle en bouppteckning, och därför uppbure ett stort arfvode, skulle höjning i den honom påförda beviljning böra verkställas. Så är dock icke förhållandet, ty, äfven eventuella inkomster måste anses hafva ingått i den af komitén gjorda sannolikhetsberäkning, hvarvid icke kunnat förbises, att sådana inkomster ena året blifva större och ett annat år mindre än som beräknats; ingen enskild person är nemligen skyldig att uppgifva sina inkomster,

Bland de skäl, som af Utskottet åberopats för den vidtagna förändringen, är det, att en först efter pröfningskomiténs sammanträde börjad handels- eller fabriksrörelse skulle blifva obeskattad. En föregående talare har fäst uppmärksamhet på, att en sådan rörelse icke i sin början gifver någon inkomst. Jag vill tillägga, att det vanligen inträffar, att man vid öppnandet af en ny rörelse i stället nedlägger eller inskränker den rörelse som förut idkats och hvaraf inkomsten tagits i beräkning vid taxeringen, vid hvilket förhållande den nya rörelsen icke skulle kunna retroaktivt beskattas utan att förut skedda beskattningen å den äldre nedsattes.

På grund af hvad jag nu och förut under diskussionen anført, har jag icke något att invända mot afslag å betänkandet, men anser mig icke böra sträcka mitt yrkande längre än till återförvisning.

Herr von Koch: Då jag har någon del i tillkomsten af denna författning, som *nu* anses så otydlig, anhåller jag att få yttra några ord.

Det undgick oss icke, då vi skrefvo denna paragraf, att när man skulle taxera för det *löpande* året och när man skulle göra en beskattning, der förrättningen började redan i Maj månad, kunde det icke blifva annat än en sannolikhetsberäkning, som måste blifva mer eller mindre osäker. Om någon fullständig förändring häri skulle göras, och om man är så noga, att man vill taga reda på allting, som kan be-

skattas — och tror sig kunna få det — då borde man följa det exempel, som af en talare blifvit angifvet, och som finnes på andra ställen, att man taxerar för det *föregående* året, då man kan få säkrare data att gå efter än nu är fallet. Då man nemligen beskattar folk för hvad de hafva i inkomst ända till December månads slut, och börjar dessa beskattningar på våren, blir det naturligen blott en sannolikhetsberäkning. Att det skulle blifva en och annan inkomst, hvarför man icke hade någon beräkningsgrund, förbisågo vi icke; men jag får säga, att jag och mina kamrater i bevillnings-komitén ansågo, att, då vi skulle införa en ny beskattning, det icke var så nödvändigt, att hvarenda skilling skulle uttagas och att icke något skulle kunna lemnas obeskattadt. Om så skulle ske, fick man nog reda derpå i sinom tid på många sätt, såsom vid bouppteckningar etc.; och i ett land, der man har så liten vana att samla kapital, ansågo vi detta icke vara något så särdeles ondt, om en och annan artikel icke skulle beskattas. Hvad vi deremot sökte att undgå, var, att någon individ skulle blifva lidande genom att beskattas utöfver hvad han verkligen egde; och derföre öppnade vi alla möjliga utvägar för att förekomma detta. Derigenom kan det hända — och har troligen hänt — (såsom Herr Hammar sagt), att då man kan, å ena sidan, söka rättelse genom att visa, att man verkligen icke haft den kalkylerade inkomsten under det *löpande* året, man blir befriad från beskattning derför, då å andra sidan jag tror, att man icke kan komma åt att beskatta en oförmodad inkomst, som det icke var någon anledning att taga i beräkning, när taxeringen skedde. Genom den nu föreslagna förändringen skulle man då vinna, att komma åt de *små* förtjensterna, som blifvit gjorda vid slutet af året och således icke blifvit kalkylerade. Men huru vet man hvad som är kalkyleradt, då hela beskattningen verkställes af ett slags jury och icke är något annat än en sannolikhetsberäkning, beroende på taxeringsmännens öfvertygelse. Finge man rättighet att komma med efterräkningar för ett föregående år och det icke vore slut med beskattningen för det året, skulle det komma i fråga att granska hela beskattningsförrättningen för det föregående året och leta sig in i dess motiv och kalkyler. Medgifvande således gerna hvad som icke kan bestridas, eller den lilla olägenhet, som af Herr Hammar blifvit påpekad och af Kammarrätten antydd, tror jag likväl, att, då man väger olägenheterna och fördelarne emot hvarandra, olägenheterna skulle blifva mycket större, om man skulle underkasta sig att ingå i pröfning af beskattningen för ett föregående år, än om ett eller annat hundra tusen kronor skulle blifva obeskattadt för staten.

För min del vill jag gerna medgifva, att bevillningsstadgan lider af många brister; och den förnämsta är, att den är blott en half författning, ty det är icke inkomstbevillning för *alla* fastigheter, ej heller är det någon verklig inkomstbevillning för löntagares löner, då de icke hafva rätt att afdraga sina skulder och således icke beskattas efter *nettoinkomsten*, såsom alla näringsidkare. En komité är nu tillsatt, som, bland annat, kommer att behandla hithörande frågor, och kan man vänta med de stora orättvisorna, kan en sådan småsak, som här är i fråga, också tålas; och med afseende på de olägenheter, som kunna

*Ändringar i
bevillnings-
stadgan.*
(Forts.)

Ändringar i följa af denna lilla förändring, får jag yrka afslag på den af Bevillnings-
bevilnings- Utskottet i denna punkt föreslagna förändring.
stadgan.

(Forts.)

Herr von Geijer: Jag finner af Herr von Gegerfelts sista yttrande, att han och jag, hvilka båda yrkat återremiss, gjort det på olika grunder. Han lärer med återremissen endast afsett, att i tillägget skulle införas någon bestämmelse, att lön eller arfvode, som en tjänsteman kunde tillfalla efter taxeringen, skulle kunna beskattas under ett följande år. Jag deremot har trots, att bestämmelsen skulle omfatta äfven andra slag af inkomster. Nu afstår jag från mitt yrkande om återremiss. Här har i denna sak blifvit mycket taladt om fördelarne och olägenheterna af det föreslagna tillägget, och jag tror, lika med Herrar von Koch och Ribbing, att olägenheterna äro större än fördelarne.

Jag vill begagna tillfället att fästa Herr von Gegerfelts uppmärksamhet på, att jag icke hade så orätt, då jag sade, att ett bouppteckningsarfvode står i fråga om beskattning temligen lika med ett lönearfvode, i det afseendet nemligen, att båda kunna blifva obeskattade. Det är visserligen sant, såsom Herr von Gegerfelt yttrade, att sådan tillfällig *obestämd* inkomst som ett boförteckningsarfvode kan *eventuellt* ingå i beräkningen af inkomsten för året näst efter det, då sagda arfvode inflytit. Men om man tydligen bevisar, att man icke haft under det *löpande* året så stor inkomst, som den hvarför man blifvit beskattad, tror jag, att Kammarrätten icke underlåter att nedsätta skatten, ändock upplyst blifvit, att man under nästföregående året haft någon extra inkomst, som då ej kunnat blifva åsatt skatt. Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr Wallenberg: Den ledamot af Bevillnings-Utskottet, som hade ordet, sökte visserligen att förklara anledningen till den nu föreslagna förändringen; men jag ber, att, när härnäst ett sådant exceptionellt förhållande kommer att öfverraska Utskottet, man i betänkan det måtte taga in sjelfva exemplet, naturligtvis med iakttagande af att namn utelemnas och ersättas med X, Y och Z, så att man kan få klart för sig, hvilket än i denna stund icke lyckats mig, att kronan verkligen skulle gå miste om någon bevilning med tillämpning af den nuvarande författningen. Deremot vill jag begagna tillfället att förklara, att derest man försöker att sätta sannolikhetsberäkningar i stället för de verkliga inkomsterna som åtnjutits och sådana uppgifter, som kunna konstateras, följdén blir, att man visserligen kommer närmare tiden, men man får derigenom åtnöja sig med en mindre inkomst för kronan. Jag yrkar fortfarande afslag.

Herr Hammar: Jag har begärt ordet för att bemöta några yttranden af ett par talare. Det har blifvit sagdt, att genom antagande af ifrågavarande tillägg skulle man utsätta sig för att kunna få en dubbel beskattning. Jag undrar, om icke man redan nu kan vara utsatt för detsamma; det är ej sällan som taxering af samma sak sker på två ställen. Mången gång är en person äfven utsatt för att blifva för högt beskattad; men han eger i hvarje fall rätt att klaga och styrka

sina påståenden, och han får då rätt. Jag tror således, att frågan kommer på samma point som för närvarande.

En talare har sagt, att han var ledamot af den komité, som upprättat dessa stadgar. Han yttrade, att det vore önskvärdt, om taxeringen skedde för det *föregående* året och icke för det *löpande* året, emedan man då alltid skulle komma till en närmare beräkning af hvad som skulle taxeras, än hvad nu är fallet. Jag tror likväl, att det är lika omöjligt att komma till fullständig visshet om andra personers inkomster, vare sig taxeringen sker för det löpande eller det föregående året, så vida man icke eger tillgång på uppgifter af dem sjelfva; ty annars blir i båda fallen taxeringen endast en sannolikhetsberäkning. Äfven om detta tillägg antages, eger hvar och en rättighet att styrka, om han är för högt beskattad; och gör han det, vinner han nog rättelse. Samme talare har sagt, att man icke afsåg, då denna paragraf skrefs, att hvarje skilling skulle beskattas. Detta är, om det också hade ansetts nödvändigt, dock alldeles omöjligt. Men ändamålet med bevillningsstadgan är, att hvarje *känd* inkomst skall beskattas, och då det tydligen kan komma i fråga, att sådana inkomster kunna ega rum, hvilka icke blifva beskattade, kan jag icke se annat, än att man följt bevillningsstadgans ändamål med det nu föreslagna tillägget. I det af Utskottet framställda förslaget är icke fråga om någon återgång eller någon pröfning af den taxering, som redan förut är verkställd, utan då det står tydligen, att, om någon inkomst förvärfvats efter avslutande af föregående årets taxeringsförrättningar och *vid dessa ej blifvit beskattad*, densamma skall beräknas och taxeras det näst derpå följande året, kan detta icke komma i fråga med annat än med en sådan inkomst, som bevisligen tillkommit; och skulle ett misstag härvid ega rum, kan man ju klaga och styrka, att man lidit orätt.

Vidare har af samme talare blifvit nämndt, att en komité vore tillsatt för omarbetning af bevillningsstadgan. Detta kan vara mycket möjligt, men det vet jag icke. Hvad jag deremot vet, är, att Riksdagen aflät en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t den 24 Mars 1871, med begäran om en ny mantalsskrifningsförordning med mera. Denna komité har redan avslutat sina arbeten, och jag har här i min hand dess betänkande, enligt hvilket vissa delar af bevillningsförordningen, som stå i sammanhang med mantalsskrifningsförordningen, blifvit föreslagna att ändras; men att någon komité skulle finnas för omarbetande helt och hållet af bevillningsstadgan, vet jag icke. Jag anser att en revision af densamma är af behovet påkallad, och jag tror, att det icke skall dröja länge, innan det sker. Det är märkvärdigt, att denna förordning kunnat stå sig så länge som den gjort. Att den kommer att bibehållas länge, tror jag icke; men Utskottet har ansett det icke vara ur vägen att få de olägenheter afhulplna, som man funnit för närvarande finnas.

Friherre af Ugglas: För min del tror jag, att man bör vara ytterst varsam, när man företager förändringar i bevillningsstadgan, och icke vidtaga några sådana, om man icke har klart och tydligt för sig, att de äro förbättringar. I detta afseende kan jag icke finna, att hvad Bevillnings-Utskottet här föreslagit är på något vis af behovet påkal-

Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)

laddt. Enligt min åsigt är nuvarande författningen tillräckligt tydlig och klar för att angifva grunden för beskattningen, och jag kan icke annat än dela den åsigt, som i detta fall af Herrar Ribbing och Wallenberg blifvit uttalad; men till deras skäl ber jag att få tillägga ett, för att visa, till hvilket trassel och hvilka invecklade förhållanden Utskottets förslag, om det antages, skulle kunna leda. Blevde detta förhållandet, skulle följden blifva, att jag under ett och samma år skulle kunna taxeras för de inkomster, som jag uppburit under två år, nemligen tillägget för det föregående och hela det löpande året. Det ena året har jag t. ex. bott i en kommun; det andra året i en annan. Bevillningen är grunden för kommunalutskylderna, och således kan den kommun, der jag bodde förra året, göra anspråk att få en ökad kommunalafgift af mig, på grund af den tilläggsbevillning som för detta år blifvit mig påförd. Till hvilka svårigheter detta kan leda, behöfver jag icke nämna; och på grund häraf och hvad som i öfrigt blifvit anfördt yrkar jag afslag.

Herr von Koch: Jag har blott begärt ordet för att förklara, att Herr Hammar alldes origtigt uppfattat mitt förra yttrande, och att till följd deraf de konklusioner, som han dragit af origtiga premisser, komma att förfalla. Då han säger sig icke hafva någon kämmedom, att en komité finnes för vidtagande af ändringar i bevillningsförordningen, förefaller det mig litet besynnerligt yttradt af en ledamot af Bevillnings-Utskottet och den, som här fört Utskottets talan, då det nemligen i Utskottets förevarande betänkande står, att "Utskottet anser sig böra gifva tillkänna, hurusom vid den af Utskottet företagna granskning af bevillningsstadgan det visserligen ej undfallit Utskottets uppmärksamhet att, förutom de ändringar Utskottet nu kommer att föreslå, en omarbetning af nämnda stadga jemväl i andra hänseenden kunde vara behöflig" och vidare heter det, "att alltsedan Augusti månad sistlidet år, på grund af nådigt förordnande, särskilda personer varit tillsammans med Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Finansdepartementet ssyselsatte att verkställa de undersökningar och uppgöra de förslag, som kunde finnas behöfliga såsom förberedelser för den framdeles sammanträdande komiténs arbeten. Att, under sådana förhållanden, vid innevarande riksmöte föreslå några mera omfattande förändringar i gällande bevillningsstadga, har Utskottet ansett icke vara lämpligt." Det är säkerligen Herr Hammar, lika väl som mig, bekant, att just med afseende på härordningen högst väsentliga förändringar i bevillningsförordningen kunna komma i fråga.

Herr Hammar: Jag ber om ursäkt, att jag än en gång tager till ordet i samma fråga; men jag får, med anledning af den siste talarens anmärkning, bedja honom observera, att jag i mitt förra yttrande sade, att det icke var mig bekant, att någon *hel och hällen* omarbetning af bevillningsförordningen är å bane inom någon komité, och detta innehåller ej heller Bevillnings-Utskottets betänkande. Jag tog mig tvärtom friheten yttra, att på grund af Riksdagens skrifvelse den 24 Mars 1871 vissa delar af bevillningsförordningen, som stå i sammanhang med andra

ärenden, blifvit af en komité föreslagna att ändras. Jag tror således att hans anmärkningar varit något obefogade.

Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels återremiss deraf och dels afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, sedermera proposition på återremiss af samma punkt, då svaren jemväl utföllo med många nej jemte några ja, och slutligen proposition på afslag å punkten, hvilken proposition besvarades med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

5:te punkten.

Herr Bennich: Då Kammaren nyss afslagit den af Utskottet i fjerde punkten tillstyrkta förändring, tror jag att det är ännu mindre skäl att bifalla det af Utskottet i denna punkt framställda förslag, att utesluta 8 §:ns slutmening, som lyder: "För bruk eller fabrik, dervid "hvarken under det nästföregångna eller under det löpande året någon "rörelse drifvits, påföres icke inkomstbevilning", liksom att utesluta sista punkten i 12 §, så lydande: "Då fartyg under hela det nästförlutna årets lopp icke varit upptackadt eller utrustadt och begagnadt "samt följaktligen icke för dess egare medfört någon inkomst, bör ej "heller någon bevilning påföras." Det må vara, att dessa stadganden kunna anses temligen öfverflödiga, då föregående årets inkomst i allmänhet skall läggas till grund för taxeringen, men de äro åtminstone tydliga, och jag fruktar, att uteslutandet af dessa föreskrifter skulle föranleda ovisshet om, huruvida icke derigenom den grundsats, som förut varit den gällande, blifvit af Riksdagen frånträdd. Jag kan följaktligen icke annat än hemställa, att hvad Utskottet föreslagit i denna punkt måtte afslås, endast med iakttagande af den rättelse, som i 12 § är införd, derigenom att uttrycket "lästetal" blifvit utbytt emot "läste- och tontal."

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att Herr *Bennich* hade yrkat, att Kammaren, med bifall till Utskottets förslag, att det i början af 12 § uti instruktionen för taxeringsförrättningarna förekommande uttrycket "lästetal", skulle utbytas emot orden "läste- eller tontal", måtte afslå hvad Utskottet under förevarande punkt i öfrigt föreslagit; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på Herr *Bennichs* yrkande, hvilken proposition med ja besvarades.

6:te punkten.

Herr von Geijer: Jag har icke någon förhoppning, att hvad motionären här föreslagit skulle kunna vinna bifall inom denna Kammare, men jag vill dock säga, att jag tror, att, med afseende å nu varande förhållanden, den nedsättning af beskattningsbara inkomstens minimum

Ä. dringar i och höjande af bevillningsfria beloppet, som motionären här påyrkat, *bevillnings-* är af rättvisa och billighet påkallad. Jag gör emellertid icke något *stadgan.* yrkande, utan vill blott hafva dessa mina ord tagna till protokollet.
(Forts.)

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

7:de punkten.

Herr Hedlund: Utan att vilja framställa något yrkande på ändring i hvad Utskottet i denna punkt föreslagit, anser jag likväl hvad motionären här påyrkat innebära några moment, som äro väl värda någon uppmärksamhet och kanske förtjent en något sorgfälligare utredning än nu skett. Det har blifvit sagdt, att genom motionärens förslag, det enskild delegare i bolag skulle erlægga bevillning såsom för privat inkomst för den utdelning, som han från bolaget uppbär, skulle, då bolaget såsom sådant beskattas, en dubbel beskattning uppkomma. Detta har varit allmänna antagandet. Frågan har väl dock ställt sig något annorlunda genom den utgång, som ett nyligen hållet riksdagsmannaval fått, då en person icke ansågs skatta till det allmänna för den inkomst, som han uppbär såsom delegare i ett bolag, eller rättare sagdt, då han icke ansågs personligen skattskyldig i och med bolagets skattskyldighet. Der synes således hafva ingått den grundsatsen, att ett bolag, såsom beskattad "persona moralis", är något annat än hvarje individ i bolaget. I viss mån kan man också hafva skäl för en sådan åsigt. Om vi t. ex. taga hänsyn till jorden och besinna, att grundskatterna icke äro något annat än en bevillning, så har jorden såsom sådan fått vid sig bunden en fast skatteafgift, hvilket likväl icke hindrar Riksdagen att ålägga mig såsom jordegare en särskild bevillning utom den, som jorden erlägger. Jag kommer således till jorden i detta afseende i samma kategori, som den enskilde delegaren till bolaget. Jorden är den samfälda produktionskraft, som fått sig ålagd en skatt, eller bevillning, i mån af sin skatteförmåga. Men detta hindrar ej, såsom sagdt är, att jag såsom jordegare får betala särskild bevillning för den inkomst, som jag af den redan beskattade jorden uppbär. Bolagen befinna sig i samma kategori. Der förefinnes en affärsverksamhet, som drager sin skatt såsom sådan, och det vore väl icke då inkonseqvent, om den särskilda delegaren, som af bolaget uppbär en behållen inkomst, för denna sin inkomst droge särskild bevillning. Genom ett sådant förhållande skulle också villrådigheten med afseende på tillämpningen af Riksdagsordningens föreskrifter i detta fall fullständigt upphöra.

Nu kan inträffa, att jag i dag bär en skattebörd, som sätter mig i en viss kategori, t. ex. af valbarhet till riksdagsman. Jag förändrar min affär till ett aktiebolag och upphör på det sättet att blifva särskildt beskattad och på samma gång att vara valbar, oaktadt min inkomst kanske blifvit större, men icke mindre än förut.

Jag tror således, att hvad motionären här har föreslagit berör en högst vigtig grundsats i och för beskattningen, som icke borde lemnas utan all uppmärksamhet.

Herr von Geijer: Det var med en viss känsla af nyfikenhet som

jag hörde den siste värde talaren begära ordet i den punkt, som nu utgör föremål för våra öfverläggningar. Jag förestälde mig att skäl för någon annan åsigt än Utskottets icke kunde upptäckas; för min del hade jag, äfven om den nästföregående punkten, som motionären sammanbundit med den föreliggande, blifvit bifallen, ändock icke kunnat med honom instämma i denna punkt. Jag finner nu att talaren haft ett stort syftemål, när han upptog denna punkt till diskussion. Han har fört frågan helt oväntadt in på ett alldeles nytt område, nemligen sammanhanget emellan bevillningsförordningen och Riksdagsordningen.

Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)

Nog har han rätt deruti, att det är beklagligt att t. ex. en aktionär i ett bolag, som verkligen har i aktieutdelning den i Riksdagsordningens § 9 för valbarhet till Första Kammaren bestämda årliga inkomst, skall vara i saknad af sådan valbarhet blott derföre att han icke kan för inkomsten få sig *omedelbart* påford bevillning. Jag tror ej att detta är öfverensstämmande med grundlagens anda och mening, ehuru väl en mycket sträng bokstafstyrdning måhända föranleder dertill, att valbarhet till Första Kammaren icke kan den nämnde aktionären tillerkännas.

Genom bevillningsförordningens omarbetning kan naturligtvis rättelse härutinnan vinnas, och under föregående år hafva flera förslag i sådan syftning framställts, hvilka i sinom tid torde komma att åter upptagas. Att söka sig fram till målet på den väg talaren föreslagit finner jag för min del särdeles betänkligt. Är det billigt eller ens i de mindre bemedlades intresse att pålägga rörelse och näring särskild skatt blott derföre att den drifves i bolag. Associationen, säger en stor författare, är ett af tidens räddningsmedel; den bör väl ej förtryckas. Deremot är det farligt — jag säger nu något, som faller litet utom ämnet — att betrakta kommunen såsom en association med snart sagdt oinskränkt beskattningsrätt. Det är att märka, att om kommunen skall kunna betraktas såsom en association, så är den åtminstone icke en *fri* association.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Pettersson, Gustaf: Jag är en föregående talare tack skyldig derföre att han bragt på tal bevillningsförordningens förhållande till valbarheten vid riksdagsmannaval. Jag antager nemligen, dertill berättigad af erfarenheten, att bevillningsförordningen i detta hänseende lemnar mycket öfrigt att önska. Från den stund den nya Riksdagsordningen blef gällande, kom bevillningen att utgöra grunden för representationsrättens utöfning. Vid hvarje byggnad bör man se till att grunden är god. Jag anser, att denna grund är osäker, och en osäker grund kallar man lös och dålig.

Här har talats om aktiebolag, men det finnes ett generelt uttryck, som heter bolag. Detta uttryck är begagnadt i bevillningsförordningen såsom bestämmande grund för taxeringen och har verkligen ledt till de högsta orättvisor. Jag skall tillåta mig att för Er, mine herrar, om-tala några exempel.

En, två, tre eller flere aktade medborgare drifva borgerlig rörelse, beskattas för en inkomst, vida öfver den, som fordras för att välja och vara valbar till riksdagsman, och erlægga bevillning derefter. De finna likväl, att deras rörelse icke är så fruktbringande, som den kunde vara, om de med förenade krafter slogo sig tillsammans. Under det att de

Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)

arbeta hvar för sig, inträffar ett riksdagsmannaval. De finnas införda i röstlängden och utöfva sin rösträtt, men sedan de förenat sig till ett s. k. bolag och gjort anmälan till vederbörlig domstol om att de svara för bolagets förbindelser och antagit en firma, hvarunder de utöfva sin rörelse, inträffar ett annat riksdagsmannaval. Obekante med huru det står till med grunden för en svensk medborgares rätt att delta i ett sådant val, infinna de sig å valstället, vänta på att blifva uppropade — men deras namn förekomma icke. Hela längden genomgås, och till slut fråga de, hvarföre de icke blifvit uppropade? Jo, derföre att de icke stå i röstlängden! och hvarföre stå de icke i röstlängden? derföre att de icke finnas i taxeringslängden! och hvarföre detta? det är bevillningsförordningens fel!

Men icke nog härmed! Andra förena sig på nästan enahanda sätt för utöfvande af eu rörelse, som är i ännu högre grad fruktbringande. De beskattas efter en inkomst, många gånger om uppgående till det minimibelopp, som i Riksdagsordningen är stadgadt såsom kvalifikation för valbarhet till Första Kammaren. Under det att de voro verksamme hvar och en för sig, voro de också beskattade för en likartad inkomst och skulle då naturligtvis vara i åtnjutande af den medborgerliga rätten att vara valbara; men då de slagit sig tillsammans för att med förenade krafter arbeta för sitt eget, för kommunens och, jag kan säga, för det allmännas gagn, upphör deras valbarhet. Till landstingen utdelas upprättade förteckningar på dem, som äro valbara till Första Kammaren, men namnen på dessa, som betala bevilling för kanske den största inkomsten, finnas *icke* i förteckningen upptagna. Mången landstingsman ser derpå ett bevis, att desse herrar icke äro valbara, och de finnas, som begagnat sig af ett sådant tillfälle för att styrka de mindre klar-synte i en sådan tro.

Jag hemställer till Eder, mine herrar, om detta tillstånd är rätt och om det bör få fortfara så. Jag kan omöjligt tro, att icke inom denna församling skulle finnas den rättrådighet i detta fall, som jag funnit i så många andra.

På grund af hvad jag nu anfört, anhåller jag, att den förevarande punkten måtte till Utskottet återremitteras, på det att Utskottet må taga denna sida af saken i öfvervägande.

Herr Hammar: Jag skall be att något få återföra diskussionen inom det område, hvartill den egentligen hör. Motionären, om hvilken motion Utskottet här hemställt, "att hvad i senare delen af densamma föreslagits måtte lemnas utan afseende", har sjelf framställt sitt förslag i denna del endast under den förutsättning, att hans förslag i förra delen af motionen blefve antaget. Han har således blott under vilkor, att Riksdagen vill i bevillningsförordningen göra den ändring, att 600 kronors inkomst blir lägsta beloppet, för hvilket bevilling skulle erläggas och att 400 kronor blifva från bevilling fria, framställt det yrkande, hvarom i denna punkt är fråga. Då nu denna Kammare redan afslagit hans begäran i föregående punkt, föreligger det här knappast någon framställning i detta senare afseende. Utskottet har icke framställt något annat förslag, och jag hyser tvifvel, huruvida något sådant nu kan i Kammaren framställas. För min del tror jag det icke.

Man har resonerat om det obilliga deri, att de särskilda delegarne i ett bolag icke skola erlægga bevillning för den inkomst, som de från bolaget åtnjuta. Jag tror, att det stadgande, som i detta afseende finnes i bevillningsförordningen, är mycket välbetänkt, ty det finnes många bolag, der delegarne icke äro kända, enär aktierna äro ställda till innehafvaren, och hvem skall i sådana fall debiteras för inkomsten af dem? Jag tror, att det just derföre är bestämdt, att bolagets styrelse skall beskattas, och detta anser jag äfven vara det rätta. Såsom jag förut sagt, torde dock denna fråga icke kunna komma under behandling vid denna punkt.

*Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)*

Herr Hedlund: Jag ber att med anledning af den siste talarens yttrande, att någon framställning här egentligen icke föreligger, efter som motionären endast villkorligt framställt det förslag, hvarom i denna punkt är fråga, få nämna, att jag icke heller förbisett detta; men jag känner den rätt, Bevillnings-Utskottet har att på eget initiativ upptaga en sådan fråga, som här kommit å bane, och således lärer väl äfven en enskild ledamot af Kammaren ega rätt att begära återremiss för ett sådant ändamål. Jag tror derföre, att man med full rätt begärt en sådan återremiss och ber att få tillägga ännu ett särskildt motiv för en sådan begäran. En industriel verksamhet, bedrifven på det samfälda sätt, som aktiebolagslagen medgifver, innebär rätt stora fördelar, såsom frihet från den solidariska ansvarigheten, rätten att ingå aftal såsom kollektivt personlighet; men man kan då med fog sätta i fråga, huruvida icke bolag, som åtnjuta sådana förmåner, borde derför draga skatt i och för sig. Och man behöfver så mycket mindre hysa miskund med delegarne i sådana bolag, som de, hvad flertalet vidkommer, äro hvad engelsmännen kalla "*sofvande delegare*", som icke göra något annat än taga ut sin utdelning, under det att de verksamma krafterna inom bolaget skaffa det inkomster. Om de nu skulle för denna sin särskilda inkomst få en särskild bevillning, tror jag deri icke ligga någon obillighet, särskildt med hänsyn till det förhållande, att jag såsom jordbrukare får erlægga bevillning, oaktadt den affärsverksamhet, som jag bedrifver med jorden, är särskildt beskattad. Denna sak torde således vara litet att tänka på. Man kan ju vara moderat, man kan ju fastställa delegarnes särskilda bevillning efter normen tre pr mille. Slutligen tillåter jag mig nämna, att jag intager en fullt oveldig ståndpunkt i denna fråga, då jag sjelf drager min hufvudsakliga inkomst af ett sådant bolag.

Herr Bennich: Jag vill icke alls yttra mig i sjelfva saken, men i fråga om formen måste jag opponera mig mot den åsigt, som af den siste talaren blifvit framstald. Han förmenade, att, då Bevillnings-Utskottet har motionsrätt, en fråga kan inom Kammaren väckas derigenom att någon af dess ledamöter framställer yrkande om återremiss, och Bevillnings-Utskottet på grund deraf komma att upptaga frågan till behandling. Efter min tanke är Utskottets rätt att upptaga en sådan fråga beroende på, antingen att frågan blifvit väckt i den ordning grundlagen bestämmer, eller också att Utskottet begagnat sin i grundlagen stadgade rätt att på eget initiativ väcka en fråga. Har deremot

Ändringar i bevilningsstadgan. (Forts.) icke någon af dessa händelser inträffat, kan icke genom en ledamots yttrande i Kammaren och en derpå följande återremiss frågan komma att upptagas af Utskottet. Jag anser det vara af vigt att fasthålla vid denna åsigt, på det man icke må föreställa sig att, derföre att Bevilnings-Utskottet såsom sådant har motionsrätt, en sådan rätt skall tillkomma hvarje ledamot af Kammaren, äfven sedan den i grundlagen för motioners väckande bestämda tid gått till ända.

Herr von Geijer: Jag får erkänna, att jag, i fråga om tydningen af grundlagen i detta hänseende varit mycket tveksam, men jag tillåter mig nämna, att vid en föregående riksdag ett sådant fall förevarit, då det ifrågasatts, huruvida icke Bevilnings-Utskottet kunde upptaga en ny fråga, hvarom förslag väckts vid behandlingen af bevilningsbetänkandet och återremiss begärts. Vid detta tillfälle ansågo förfarne statsmän att sådan återremiss kunde beviljas. Jag anser saken tvistig, men vid öfvervägande af hvad som kan vara för och emot, instämmer jag för min del med Herr Hedlund, att i grundlagen ej förefinnes något hinder för en återremiss i den syftning han föreslagit.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf, framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten, och, då dervid svarades många ja, jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr *Petersson* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 7:de punkten i Bevilnings-Utskottets betänkande N:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 78.

Nej — 8.

8:de punkten.

Bifölls.

9:de punkten.

Friherre af Ugglas: Det är en gammal gengångare från föregående riksdagar, som här åter träder fram inför Kammaren. Jag tror

nemligen, att det är fyra eller fem gånger förut, som den ärade motionären väckt enahanda förslag. Det har hittills alltid blifvit af denna Kammare afslaget, och jag vill för min del hoppas, att så skall blifva fallet äfven nu. Bevillnings-Utskottet synes mig vid detta tillfälle hafva väsentligen förbisett, att bevillningsförordningens hufvudsakliga ändamål är att bestämma grunden för bevillningen till staten och dennas utgörande på ett för staten enkelt och betryggande sätt. Nu har Bevillnings-Utskottet här sammanblandat statens intresse med kommunernas, och, för att gå det sistnämnda intresset till mötes, föreslagit en förändring, som ovilkorligen måste leda till svårigheter och förvecklingar vid tillämpningen. Redan 1865 skedde det första afsteget i denna riktning, då beslut fattades, att de enskilda bankernas afdelningskontor skulle särskildt beskattas, och icke såsom dittills bevilling påföras bankerna endast der de hade sina hufvudkontor. Detta var det första afsteget, men ett mycket litet, och som icke kunde medföra stora svårigheter, emedan en banks räkenskaper äro så uppställda, att man med lätthet kan se hvad dess inkomst utgjort vid de särskilda kontoren. Några år senare väcktes förslag, att jernvägsbolagen skulle behandlas på enahanda sätt, och genom gemensam votering blef vid 1872 års riksdag beslutadt, att dessa bolag skulle bevillingstaxeras vid de särskilda jernvägsstationerna, allt i akt och mening att de socknar, der stationerna vore belägna, skulle få sin del med i bolagets kommunalskatt. Jag sökte då visa de svårigheter, som genom en dylik bestämmelse ovilkorligen måste uppstå, den minskade kontroll för staten, som blefve en följd deraf, att till grund för bevillningen måste läggas uppgifter från de många olika ställen, der stationerna vore belägna, i stället för en enda uppgift från jernvägens hufvudpunkt. Emellertid utföll Riksdagens beslut så, som jag nämnt, och derom vill jag icke vidare orda. Om det nu också låter sig göra att på ett dylikt sätt beskatta jernvägarne, der stationerna äro vissa, bestämda punkter, å hvilka uppbörd eger rum och hvarest man följaktligen kan komma till någon slutsats rörande inkomstbeloppet, så är förhållandet helt annorlunda med kanalerna, och jag skall be att särskildt få fästa uppmärksamheten på något, som Bevillnings-Utskottet synes mig hafva helt och hållet förbisett. Utskottet synes hafva utgått från den förutsättning, att äfven kanalstationer äro gifna, bestämda punkter, der uppbörd eger rum och räkenskaper föras. Så lärer dock icke vara förhållandet, utan med kanalstationer förstår man i allmänhet vissa sträckor mellan olika punkter å kanalen. Detta, tror jag, gäller om alla våra större kanaler, och jag håller här i min hand en taxa för en mindre kanal, om hvilken jag har någon erfarenhet, Kinda kanal, i hvilken taxa det till exempel heter: "Kanalstationerna beräknas sålunda: 1:o) Rimforsse station emellan Asunden och Jernlunden; sträckan mellan den och den slussen", o. s. v. Således är en kanalstation en sträcka af kanalleden, som ofta nog genomlöper flera socknar, och till och med flera härad. Det kan vara en möjlighet, ehuru det i allmänhet icke med lätthet låter sig göra, att ur kanalverkens räkenskaper inhemta huru stor del af inkomsten, som belöper på hvar och en af dessa stationer eller, såsom jag skulle vilja kalla dem, distrikter; men huru man sedermera skall kunna efter någon rimlig grund fördela inkomsten för en station emellan de särskilda

*Indringar i
bevillnings-
stadgan.*

(Forts.)

Ändringar i bevillningsstadgan.
(Ports.) socknar och härad, den genomlöper, är för mig ofattligt. Jag är öfvertygad om, att det icke kan komma att ske annat än efter godtycke. Men att i bevillningsförordningen inlägga något, som föranleder sådant, kan aldrig vara nyttigt, och jag kan icke heller föreställa mig, att det kan vara rätt att, för att gå kommunernas önskingar till mötes, i denna författning, som gäller det allmänna, vidtagna förändringar, som måste leda till snart sagdt oöfvervinneliga svårigheter i tillämpningen.

Helt visst gäller det här, som i många andra fall, att, har man en gång tillåtit sig ett afsteg, om äfven ringa i och för sig, leder detta ovilkorligen till det ena afstegets efter det andra, och jag är förvissad, att, om Riksdagen nu bifölle hvad här är föreslaget, skulle det icke dröja längre än till nästa riksdag, förr än samma anspråk väcktes till exempel i fråga om mejeribolag, som hafva mejerier inom flera kommuner. Man skulle med ungefär lika goda skäl kunna säga, att kommunerna också borde hafva sin lilla andel af den vinst ett dylikt bolag lemna, och på sådant sätt skulle man till slut kunna sträcka sina fordringar till hvar och en rörelse eller handtering, som drifves på skilda ställen och der drager inkomst. Jag ber att få fasta uppmärksamheten på de förvecklingar, som härigenom kunna uppkomma, och är för min del af den åsigten, att man i stället borde arbeta i den rigtning att få utskylderna till staten och kommunalutskylderna i möjligaste mån skilda från hvarandra, men icke sammanblanda dem på ett sätt, som försvårar och omöjliggör den kontroll, som framför allt bör finnas då det gäller statens inkomster.

Jag skall icke upptaga tiden med något längre anförande. Den föreliggande frågan har återkommit riksdag efter riksdag, debatterats och mötts af afslag från denna Kammare, och jag hoppas, att Kammarerna äfven nu skall vidblifva de åsichter, som hittills här gjort sig gällande.

Jag anhåller för min del om afslag å Bevillnings-Utskottets förslag i denna punkt.

Herr von Geijer: Den förre talaren började sitt anförande med att framhålla en sats, som haft gammalt burskap, men på senare tider icke så sällan blifvit frångången, eller att man vid bevillningsstadgans uppgörande borde strängt hålla fast vid dennas ändamål att utgöra grunden för bevillningen till staten och se bort från de fordringar, som kunde ställas på förordningen för åstadkommande af en bättre interkommunal beskattning, det vill säga en rättvisare fördelning af kommunalskatten emellan de särskilda kommunerna. Den sammankedning, som hos oss förefinnes emellan bevillningen till staten och den kommunala beskattningen, eger, så vidt jag har mig bekant, icke rum i något annat land. I Danmark står statsbevillningen icke i samband med den kommunala beskattningen, om den icke möjligen kan sägas göra det i Köpenhamn, der särskilda bestämmelser gälla med hänsyn till den kommunala beskattningen. I Norge finnes icke någon bevilling, och allt som hör till den interkommunala beskattningen söker man så noggrant och fullständigt som möjligt reglementera i de kommunala lagarne. Då emellertid en dylik sammankedning mellan statsbevillningen och den

kommunala beskattningen hos oss skett, och ingenting åtgjorts för att deri vinna ändring, hafva helt naturligt ur den kommunala beskattningens intresse anspråk efter hand gjort sig gällande att i bevillningsstadgan erhålla sådana förändringar, som kunde leda till en jemnare fördelning af kommunalskatten. Den första eftergiften för dessa anspråk skedde, då bestämmelse i bevillningsförordningen infördes om bankernas beskattning vid de särskilda afdelningskontoren. Derefter kom ordningen till jernvägarne med deras stationer, och nu äro vi komne till kanalbolagen. Den förste talaren har nu anmärkt, att särskilda förhållanden egde rum med afseende å kanalbolagen, hvilka gjorde det svårare att efter någon säker grund fördela kanalinkomsterna på de särskilda stationerna, än hvad förhållandet skulle vara i fråga om fördelning af bankers och jernvägars inkomster på de platser, der dessa hemtade vinst af sin rörelse. Ja, det är möjligt, att någon liten nyans kan finnas i detta hänseende. Men om man stälde den frågan till ett bankbolags styrelse: finnes det någon säker grund för fördelningen af bolagets behållna inkomst på de särskilda kontoren, är jag öfvertygad, att styrelsen skulle blifva svaret skyldig. Jag tror icke, att någon bankstyrelse kan med visshet säga, att så stor del af bankens inkomst belöper på det kontoret, och så mycket på ett annat; utan bankstyrelsen måste vid fördelningen handla efter någon ungefärlig beräkningsgrund, och så går det rätt väl för sig. Att samma, om icke större svårigheter ega rum vid fördelning af jernvägsbolagens bevilling på de särskilda stationerna, är uppenbart af den motion, som blifvit af Bevillnings-Utskottet behandlad under näst föregående punkt i detta betänkande. Denna motion utgör ett bevis på, att äfven i fråga om jernvägsbolagen bestämda grunder saknas för fördelningen, och att man jemväl der måste gå på ett "ungefär", hvilket man får söka göra så rättvist och billigt som möjligt. Vid sådant förhållande kan jag icke förstå, att det kan finnas något synnerligt hinder för att utsträcka tillämpningen af den i fråga om bank- och jernvägsbolagen införda bestämmelsen äfven till kanalbolagen, för att vinna större rättvisa och billighet i den interkommunala beskattningen hvad dessa bolag beträffar. Bevillnings-Utskottet har här i 9:de punkten, så vidt jag kan finna, mycket välbetänkt föreslagit, att kanalbolagens vinst skulle fördelas på kanalernas "större och mindre stationer". Der har man ju redan en någorlunda god ledning för fördelningen, och visst icke sämre, synes det mig, än den, som det nu gällande stadgandet lemnar för en fördelning af bank- och jernvägsbolagens inkomster. Jag finner således för min del alltså skäl att anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Om man kunde tänka sig såsom en möjlighet, att, på sätt Friherre af Ugglas antydde, den nu varande sammankedningen emellan statsbevillningen och den kommunala beskattningen kunde komma att upphöra, hvilket utan tvifvel vore högst önskligt, då skulle man visserligen hafva skäl att förkasta en sådan motion, som den nu förevarande; men jag tror icke att något dylikt är tänkbart. Bevillningsförordningen, kommunalförordningarne och vallagen i Riksdagsordningen hänga nära tillsammans och verka som hjulen i ett kuggverk; det skulle gå mansåldrar om, innan en sådan förändring, som den af Friherre af Ugglas antydde, kunde åstadkommas. Vid sådant förhållande återstår det, om man

ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)

Ändringar i bevilningsstadgan.
(Forts.)

vill åstadkomma förbättringar i den interkommunala beskattningen, endast att söka i bevilningsförordningen göra de förändringar, som, utan synnerlig skada för förordningens säkra tillämpning, rimligtvis kunna deri ske. Jag erkänner gerna, att vi skola komma till punkter, der alltför stora svårigheter skola möta ett vidare fortgående på denna väg, men sådana inkonsekvenser få vi vara beredda på ständigt i denna förordning.

Den siste talaren anförde såsom exempel på bolag, i afseende på hvilka man ytterligare skulle kunna framkomma med anspråk i den riktning den föreliggande motionen afser, mejeribolagen. Men vi äro icke der ännu, och dessa bolags intrader äro för öfrigt jemförelsevis så små, att det icke kan betyda så mycket, om i afseende på dem någon oegentlighet i bevilningsförordningen förefinnes.

Jag får för min del begära proposition om bifall till Utskottets förslag.

Herr Hammar: Den förste talaren har påpekat de svårigheter, som äro en följd af kombinerings mellan bevilningsafgiften till staten och de kommunala afgifterna. Ja, det är en sanning, att denna kombinerings föranleder många svårigheter; men den existerar dock redan i den nuvarande lagstiftningen och kan vid sådant förhållande icke gerna utgöra något skäl till att underlåta att taga den förevarande motionen i betraktande. Af den ärade talarens anförande ville det förefalla mig, som om han hyste den uppfattningen, att Utskottet tillstyrkt den föreliggande motionen i hela dess omfattning. Så är dock icke förhållandet. I motionen, med hvilken likartade hafva åtskilliga gånger förut förelegat till Kammararens behandling, föreslås, att bevilning skulle påföras kanalbolagen både "vid större och mindre stationer, eller *distrikter*". Men Utskottet, som till fullo insett de stora svårigheterna vid, ja, nära nog omöjligheten att lägga distriktindelningen till grund för bevilningens fördelning, har icke tillstyrkt motionen i denna del, utan endast föreslagit bevilnings påförande vid kanalernas "större eller mindre stationer", och Utskottet har härvid för sin del varit af den uppfattning, att med distrikt och stationer icke kan förstås detsamma, utan att med stationer förstås endast sådana platser, der någon uppbörd eger rum, då deremot distriktet omfattar en större längdsträcka af kanalen.

Hvad åter beträffar taxering af den uppbörd, som eger rum vid stationer, har Utskottet trott en giltig grund dertill förefinnas, då sådant redan är stadgadt för bank- och jernvägsbolag. Utskottet har icke kunnat se något skäl hvarföre icke stationer, der uppbörd sker af kanalafgifter, skola ställas i alldeles samma kategori som jernvägsbolags stationer.

Jag vill slutligen erinra om, att motionen, sådan den nu är förordad, en gång förut, vid 1871 års riksdag, varit af Bevilnings-Utskottet tillstyrkt, ehuru förslaget då föll vid behandlingen i Kammararen. Vinner det icke heller nu Kammararens bifall, är visserligen icke något särdeles dermed förloradt, lika litet som jag tror, att någon fara sker, om förslaget af Kammararen antages.

Herr Bennich: Jag har, såsom en anteckning vid slutet af Ut-

skottets betänkande utvisar, icke öfvervarit Utskottets öfverläggningar i denna fråga vid innevarande riksdag, men jag har haft den sorgliga pligten att vid många föregående riksdagar deltaga i öfverläggningar inom Bevillnings-Utskottet i samma fråga och då alltid omfattat den mening, som här blifvit af Utskottet underkänd. Jag har ansett det vara ett stort fel att förrycka bevillningsförordningen för kommunala ändamåls skull, men jag har blifvit besegrad först då det gälde bankerna och deras afdelningskontor, och sedan då det blef fråga om jernvägarne med deras stationer. Huru pass lätta de bestämmelser, som sålunda inlagts i bevillningsförordningen, visat sig i tillämpningen, derom hafva vi, särdeles hvad beträffar jernvägarne, redan vunnit en erfarenhet, som icke uppmuntrar till fortgående på den beträdda vägen. Man har fått en taxering, som gör jernvägsbolagen mycket besvär och icke heller tillfredsställer kommunerna, om ej en eller annan af dem, som får brorslotten af bolagets kommunalskatt, hvilket beror på en bokföring, hvar-öfver någon egentlig kontroll icke förefinnes. Skall man nu ytterligare utsträcka systemet till kanalbolagen, hvar skola vi väl till sist komma att stanna? Den siste talaren har sagt, att Utskottet ej velat gå så långt som motionären, utan nöjt sig med att föreslå bevillnings påförande vid kanalstationerna, hvarmed skulle förstås de platser, der uppörd af kanalfgifter ega rum. Nåväl, jag skall tillåta mig anföra några exempel på hvarthän en dylik åtgärd skulle föra. Göta kanals uppörd eger hufvudsakligen rum endast vid Motala. Är det då Motala kommun, som skall få kommunalskatten för denna kanal, och kunna de öfriga kommuner, som af kanalen beröras, blifva dermed tillfredsställda? Der finnas vid kanalen slussar, kanalvaktstugor, platser, der passagerare stiga af och på, och der gods lossas och lastas; men några afgifter upptagas icke der, utan blott vid den nämnda hufvudpunkten. Här talades nyss om Kinda kanal. Den har sin uppörd på ett enda ställe, i Linköping. Männe kommunerna från Linköping ned till Horn skulle blifva mycket tillfredsställda med hvad Utskottet här bjuder dem? Utskottet förespeglar dem ett ganska godt rof, hvarom de skola få vara med allesammans; men när det kommer till tillämpningen, blir det Linköpings kommun, som tager hela rofvet ensam.

Man kommer ur askan i elden genom det steg, som nu är i fråga. Men tro herrarne väl, att det vore slut med det steget, om vi nu beslöte oss för att taga detsamma? Långt derifrån! Jag vill icke fästa mig vid den förste talarens varning för mejeribolagen; ty dessa bolag äro jemförelsevis små och kunna icke betyda särdeles mycket för frågan. Men det finnes åtkilliga andra bolag, mera jemförliga med kanalbolagen, såsom flottningsbolag och sågverksbolag. Tro herrarne icke, att man skall komma med samma anspråk i afseende på dem? Vi hafva till exempel ett sågverk, Sandarne, som ligger vid kusten, men hemtar sitt material från tio, tjugu eller tretio kommuner inom olika län, der arbetare i mängd sysselsättas för sågverkets räkning med afverkning och flottning. Dessa kommuner hafva dock ingen del i sågverkets kommunalskatt, och detta fastän de ofta nog kunna få vidkännas ökade fattigvårdskostnader till följd af den betydliga lösa arbetarebefolkning, som för sågverkets skull inom kommunerna uppehålla sig. Skulle icke från dessa kommuners sida kunna framställas anspråk på en fördelning af

*Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)*

Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)

sågverkets kommunalskatt med lika skäl, som man nu fordrar en fördelning af kanalbolagens skatt på de olika stationerna. Men hvart skulle det väl taga vägen, om vi sålunda plockade sönder bevillningsförordningen genom att för hvarjehanda bolag införa särskild beskattning vid hvarje plats, hvarifrån bolaget hemtade inkomst? Det skulle förveckla hela vårt skatteväsen, utan att leda till något väsentligt gagn för kommunerna i allmänhet.

För min del är jag öfvertygad, att, om än det nu föreliggande förslaget återkommer riksdag efter riksdag, denna Kammare skall riksdag efter riksdag afslå förslaget. Det är nödvändigt att stämman i bäcken, eljest komma vi att öfversvämmas af dylika förslag.

Friherre Hamilton: Man har här yttrat, att det af Utskottet nu afgifna förslaget innebure ett ytterligare fortskridande på den väg, som genom det i samma afseende för bank- och jernvägsbolag redan gällande stadgandet blifvit beträdd och hvarigenom bevillningsförordningen skulle förryckas för att se kommunala intressen till godo. Jag vill icke inläta mig på något bedömande af, huru med denna sak kan förhålla sig; det vissa är emellertid, att man genom sådana reflexioner icke kan komma ifrån kommunernas onekligen berättigade anspråk på att ej gå miste om den del af de här omtalade industriella inrättningarnes inkomster, som borde dem hvar i sin mån tillkomma genom en rättvisare och billigare fördelning af skatten de olika kommunerna emellan. Det är alldeles klart, att ett sådant anspråk är berättigadt, så länge som de kommunala afgifterna äro baserade på storleken af den bevilling, som erlægges till staten; och vid sådant förhållande kan jag ej annat finna, än att det är representationens pligt att söka på någorlunda rättvist sätt få dessa förhållanden ordnade. Det är möjligt, att ett sådant stadgande, som det nu föreslagna, kan leda till åtskilliga svårigheter; men jag är öfvertygad om, att med god vilja blifva dessa svårigheter icke större, än de som redan förefinnas i fråga om banker och jernvägsbolag. Huru vill man till exempel, om en sedelutgifvande bank uppgifver, att den vid sitt hufvudkontor haft den eller den inkomsten af sin sedelutgifning, afgöra, huru mycket deraf bör komma på hvart och ett af afdelningskontoren; sedlarne äro spridda öfver halfva riket, och det torde vara bra svårt att säga, huru vinsten deraf fördelat sig. På samma sätt är förhållandet med deras lånerörelse. Hvad jernvägsbolagen angår, har jag temligen god erfarenhet af, huru svårt det ofta kan vara att på dem tillämpa det ifrågavarande stadgandet; men man får bjuda till att komma rättvisa och billighet så nära sig göra låter. Den förste ärade talaren har gjort anmärkingar mot lämpligheten hvad kanalbolag angår af det i denna paragraf förekommande uttrycket "större och mindre stationer". Jag beklagar, att detta uttryck blifvit begagnadt, och vill gerna medgifva, att det, då frågan gäller kanalbolag, kan gifva anledning till en sådan olika tydning, som den ärade talaren framhållit. Men jag tror dock icke, att denna svaghet i redaktionen kan anses vara af den vigt, att den bör föranleda hela förslagets förkastande. Jag får således för min del anhålla om bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

*Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)*

Herr Hedlund: Den förste talaren yttrade, att Riksdagen gjort sig skyldig till ett afsteg i orätt riktning, då man slog in på den banan att fördela den ett bolag åliggande bevillningen efter rörelsen på olika orter. Efter mitt förmenande var detta icke ett afsteg, utan ett steg just i den rätta riktningen. Jag ber att för Kammaren få framlägga några konsekvenser, som ett motsatt förfarande skulle föra med sig, och hvilka torde vara tillräckligt talande för att ådagalägga det berättigade i de gjorda eller ifrågasatta förändringarne. I några af de större städerna, der kapital finnas att tillgå, bildas till exempel ett större bankbolag, som sedan inrättar afdelningskontor i åtskilliga andra städer. Af dessa filialkontor dragas stora inkomster; men bevillningen till staten påföres och erlägges i den stad, der bolagets styrelse har sitt säte, och efter denna beräknas sedan de kommunala utskylderna, hvilka således komma nämnda stad ensam till godo, medan de smärre städerna, der afdelningskontoren finnas, gå miste om den inkomst, som de rättvisligen borde hafva haft. Eller det bildar sig till exempel ett stort jernvägsbolag, och den af det samma byggda jernvägen genomlöper en hel mängd städer och orter, Falun, Filipstad, Wenersborg m. fl. Men i Göteborg, der totalinkomsten uppsamlas och hufvudräkenskaperna föras, der påföres bevillningen, och Göteborg uppbär till följd deraf kommunalutskylderna för hela rörelsen, medan de andra orterna få ingenting. Jag vill hemta ytterligare exempel från sågverksrörelsen, då jag icke tvekar att utsträcka principen äfven till vissa grenar af mera enskild affärsverksamhet. Det bildas således i Göteborg ett bolag, som har stora sågverk i Norrland. Inkomsterna uppgå till en million, som insamlas å hufvudkontoret i Göteborg och komma den staden till godo. Men de kommuner, der rörelsen bedrifves och hvarest mycket folk är anställt i bolagets tjänst, de gå miste om all andel af vinsten på en rörelse, som utöfvas inom deras område. Följden af dessa förhållanden blefve, att bolagen i de större städerna komme att såsom svampar uppsuga kommunalinkomsterna i det öfriga landet. Sådant kan naturligtvis icke vara billigt och rättvist. Jag talar här naturligtvis under förutsättning, att statsinkomsterna och kommunalinkomsterna hvilat på samma basis. Vore de skilda åt, blefve förhållandet naturligtvis annorlunda; men vår förutsättning är just, att de icke äro skilda åt, och då så är förhållandet, kan efter min uppfattning ett sådant steg, som det nu föreslagna, icke annorlunda anses än som ett fortsättande i den rätta riktningen. Man har sagt, att tillämpningen af denna grundsats skulle i afseende å kanalbolag möta allt för stora svårigheter. Jag är icke i tillfälle att med säkerhet bedöma detta; men jag ber att i likhet med den siste talaren få erinra om, att svårigheter måste finnas i sådana fall, som detta, liksom alltid i fråga om uppskatning af enskilda personers inkomster, der man icke har för sig fast lön eller fullständigt afslutade räkenskaper. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid

Ändringar i bevilningsstadgan. svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej, och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.
(Forts.)

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslags följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 9:de punkten i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.

Omröstningen företogs, och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 40.

Nej — 52.

10:de punkten.

Herr Frisk: Det kan synas djerft af mig att uppträda mot ett utskottsbetänkande, mot hvilket det ej finnes någon reservant, men jag gör detta under förhoppning att söka få ändring uti ett stadgande hvarigenom, enligt min åsigt, staten årligen förlorar många, många tusende kronor i minskad bevilling mot hvad staten borde erhålla. Jag ber att i korthet få framställa några skäl för mitt påstående. Motionären föreslår, att Riksdagen skulle besluta, det i bevillningsförordningens 3 § ordet *hufvudsakligen* skulle uteslutas ur andra momentet och ordet *förnämligast* ur tredje momentet; och såsom skäl för sitt afstyrkande af detta förslag anför Utskottet, att, om "staten skulle i så vidsträckt måtto, som motionären åsyftat, tillfredsställa kommunernas anspråk på kommunalskattebidrag af inom de särskilda kommunerna idkade näringar, det skulle enligt Utskottets åsigt alltför menligt inverka på den enkelhet i tillämpningen och den säkerhet för ett riktigt utgörande af bevillingen till staten, som bevillningsstadgans nuvarande bestämmelser synas förläna". Det är just denna *säkerhet* för utgörandet af bevillingen till staten, som jag tror att de nuvarande bestämmelserna *icke gifva*. Att så är förhållandet, torde bäst inses genom anförandet af ett par exempel. Jag bor till exempel i Hudiksvall, der jag är mantalsskrifven och har en fabrik, sågverk eller annan rörelse, för hvilken jag der beskattas. Tillika har jag rörelse på andra ställen, som taxeringskomitén i Hudiksvall icke har reda på. Jag finner till exempel skäl att spekulera i några brädlaster och viddalar för det ändamålet bekanta köpmän i Umeå eller Luleå att för min räkning köpa plankor, sparrar eller dylikt. Dessa köpmän, hvilka, såsom der vanligen är förhållandet, i sina bodar hålla till salu allt möjligt, såsom kläder, specerier, viktualier m. m., eller allt hvad allmogen behöfver köpa, och veta, att de i liqvud för nyssnämnda trävaror kunna blifva af med sina varor till landtbefolkningen, nöja sig med en mycket ringa

provision, till exempel två procent. Den, hvilken jag vidtalat, uppköper för min räkning flera laster, uppgående till 100,000 kronors värde. Det är öfvererenskommet, att köpet skall ske och konnoissementerna å lasterna äfven skola utfärdas i mitt namn; och då taxeringskomitén kommande år vill taxera uppköparen för hans rörelse och såsom vinst å nämnda expedierade laster trävaror beräkna t. ex. 10,000 kronor, eller en bevilning af 100 kronor, styrker han, att han gjort dessa uppköp icke för sin egen räkning, utan såsom kommissionär åt mig. Han kan således icke taxeras därför å sin ort, utan blott för de 2,000 kronor han såsom provision erhållit, och jag, som borde der taxeras för en inkomst af 8,000 kronor, eller 80 kronors bevilning, får icke heller ett öres bevilning för den affären mig påförd i Hudiksvall, hvarest nämnda mitt uppköp i Umeå eller Luleå icke är af taxeringskomitén känt. Men icke nog dermed att kronan icke af mig får nyssnämnda bevilning af 80 kronor, utan genom mitt uppköp å den atlägsna orten minskas dervarande trävaruhandlandes uppköp och i följd deraf deras förtjenster derå, hvadan nämnde handlande få 80 kronors *mindre* bevilning till kronan än de haft om jag ej der uppträdit såsom köpare, och staten gör alltså *en förlust af 160 kronor* just genom nu af mig klandrade bestämmelsen i bevilningsförordningen, att man skall beskattas endast der ens rörelse *hufvudsakligen* drifves, eller handeln, yrket eller näringen *förnämligast* idkas. Ett annat exempel. Jag har en fabrik i Hudiksvall och etablerar ett kommissionskontor i Malmö eller Göteborg, som en köpman der på orten åtager sig att sköta mot en ringa provision, t. ex. blott 2 procent. Han säljer åt mig för 100,000 kronor, och om jag ock derå skulle hafva en förtjenst af exempelvis 10,000 kronor, får jag ändå därför ej någon ökad bevilning, utan kronan får blott af min kommissionär en bevilning af 20 kronor och sannolikt de fabrikanter i de orter der jag har mitt upplag en *minskad bevilning* af 80 kronor, och kronan går således ock här i mistning af en inkomst å 160 kronor, hvarförutom jag icke allenast ej deltagit något i de kommunala utskylderna å de platser, der jag haft mina uppköp eller försäljningar, utan de der skattskrifna personerna få vidkännas högre belopp af kommunalutskylder, ehuru de genom min affärsverksamhet der fått mindre inkomster. När nu sådant kan inträffa just därför, att i bevilningsstadgans ifrågavarande paragraf finnas orden *hufvudsakligen* och *förnämligast*, är det då icke skäl, att, sedan Riksdagen redan erkänt rättvisan af att jernvägs- och bankbolag beskattas å de olika orter, der rörelsen drifves, samma grundsats tillämpas äfven i förevarande fall, och således ofvan-nämnda ord ur bevilningsstadgan utstrykas. Jag anhåller på grund häraf, att föreliggande punkt måtte till Utskottet återremitteras.

Herr Hammar: Utskottet har i betänkandet anfört ganska giltiga skäl för ett afslag af den ifrågavarande motionen; och för att inse omöjligheten att komma till något annat slut i denna fråga, behöfver man blott i största korthet påpeka, hvart ett bifall till motionen skulle leda oss. Om man enligt motionärens förslag skulle ur bevilningsförordningens ifrågavarande paragraf utesluta de ord, som för närvarande der finnas och hvarigenom stadgas, att taxeringen skall ske, der yrket, handeln eller näringen *förnämligast* idkas, huru skall man då

Ändringar i
bevilnings-
stadgan.
(Forts.)

Ändringar i
bevillnings-
stadgan.

(Forts.)

någonsin kunna i detalj utreda, hvar den möjligen för öfrigt kan i mindre omfång drifvas. Om t. ex. en köpman i någon af de större importstäderna skickar ut en resande kommissionär för att sälja hans effekter i landsorten, så drifver han ju sin rörelse öfverallt, der försäljning eger rum, och huru skall sådant någonsin kunna med ringaste säkerhet utredas. Jag kan ej se, att det är möjligt att gå till väga på annat sätt, än att han taxeras på den ort, der han drifver sin rörelse. Om de ifrågavarande orden ur bevillningsstadgan borttagas skall det leda till oändliga förvecklingar, hvilka vederbörande myndigheter, vid inkommande besvär — mellan olika kommuner — hvilka med anledning af kommunal-utskylderna nog ej försumma anspråk att så många som möjligt taxeras för drifven rörelse inom deras orter, skola hafva den yttersta svårighet, för att icke säga omöjlighet, att utreda. Dessa myndigheter kunna naturligtvis icke hafva tillräckliga medel i sin hand att afgöra, om en dylik handelsrörelse blifvit drifven så eller så mycket i den eller den orten. Det torde väl vara det säkraste att bibehålla bevillningsstadgans föreskrift i detta afseende oförändrad; och jag får således yrka bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Pettersson, Gustaf: Med anledning af hvad här blifvit yttradt angående den af Herr August Peterson i Andra Kammaren väckta motionen och Bevillnings-Utskottets afgifna betänkande deröfver, ber jag att få fästa uppmärksamheten på att, om till den ifrågavarande punkten fogas ett tillägg af innehåll, att den, som åtnjuter lön eller arfvode för tjänst hos ett bolag, han skall också taxeras för den inkomsten der bolaget är taxerad, föreställer jag mig, att motionärens syftemål derigenom lättast skulle vinnas. Jag tror, att statens rätt skulle på sådant sätt bättre bevaras. Om nu en person bor i en kommun och har tjänst hos ett bolag i en eller flera andra kommuner, dit han reser af och an, så är det vanliga förhållandet, att, fastän detta bolag, om det är ett aktiebolag, är skyldigt att uppgifva de löner dess tjänstemän åtnjuta, sådant sker blott i den kommun, der bolaget är bosatt och har sin styrelse. Men derom får den kommun, der tjänstemannen är bosatt, icke någon kännedom. Följaktligen kan det hända, att denna kommun går miste om den bevilling, han är skyldig att der erlægga, och sådant synes mig vara allt annat än rättvist. Man har här talat om, huru viktigt det är att icke sammanblanda den kommunala beskattningen med statens. Jag tror, att, om man med uppmärksamhet värdar den kommunala beskattningen och den kommunerna tillkommande rättigheten att påföra densamma, ser man på samma gång statens rätt säkrast till godo. Jag får således förena mig med den näst siste talaren i hans anhållan, att den förevarande punkten måtte till Utskottet återremitteras.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf, framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten, och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr *Petersson* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

*Ändringar i
bevillnings-
stadgan.
(Forts.)*

Den, som bifaller 10:de punkten i Bevillnings-Utskottets betänkande
N:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas punkten.

Omröstning företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 73.
Nej — 12.

11:te—15:de punkterna.

Biföllos.

16:de—17:de punkterna.

Lades till handlingarne.

Föredrogs änyo Lag-Utskottets den 4 och 7 dennes bordlagda utlåtande N:o 20, i anledning af väckt motion med förslag till författning rörande in-teckning i jernväg, kanal eller annan dermed jemförlig anläggning. *Lagförslag om pantsättning af jernväg.*

Herr von Geijer: Jag tror, att protokollen skola visa att jag knappast någon gång dristat mig begära ordet i lagfrågor, emedan de fordra kunskaper, som jag ej eger. Om jag nu gör ett undantag derifrån, sker det därför, att jag lifligt intresserar mig för nu föreliggande fråga, som jag sökt, efter förmåga, att lära förstå. Huruvida detta lyckats, vet jag icke, och det vore mig kärt, om jag kunde erhålla upplysning, i fall jag i ett eller annat afseende tagit fel.

Då man betänker, huru många millioner, som i enskilda jernvägs-aktiebolags kreditpapper redan cirkulera i landet och framdeles komma att utgifvas, må man väl önska, att någon säkerhet för dessa lån kunde långifvarne beredas genom pant i till jernvägen hörande så väl fasta egendom som lösören. Det är med hänsyn dertill som jag icke kunnat annat än med tacksamhet läsa Grefve Sparres här omhandlade motion, och jag är äfven tacksam för den utredning, som Utskottet i anledning af motionen gifvit frågan, och hvarigenom densamma, enligt min tanke, blifvit förd fram på rätta vägen till sin lösning. Jag skulle obetingadt och med synnerlig glädje hafva antagit Utskottets förslag, hvilket jag vid genomläsningen deraf fann förträffligt; men jag måste erkänna, att min åsigt något rubbats af den grundliga reservation mot förslaget, hvilken

Lagförslag om
pansättning
af jernväg.
(Forts.)

blifvit af Utskottets vice ordförande afgifven och hvilken föranledt mig att ur några af de utaf honom framhållna synpunkter underkasta förslaget en efter min förmåga så grundlig pröfning som möjligt. Hvad denna reservation angår, tillåter jag mig dock i förbigående nämna, att det förefaller besynnerligt att reservanten, på samma gång han mot förslaget framställer viktiga anmärkningar, dock kommer till den slutsats, att dessa anmärkningar icke böra utgöra ovilkorligt hinder för förslaget, antagande; han anser tvärtom, att en lagstiftning i ämnet, hvars stora behöflighet han erkänner, icke kan på rationela grunder åstadkommas, och att äfven af detta skäl förslaget, sådant det med sina fel föreligger, kan godkännas. Jag kan åtminstone icke tyda hans ord annorlunda, än att man måste räkna honom till dem, hvilka komma att rösta ja, om proposition på bifall till förslaget framställes. Om reservationen icke funnits, hade jag lefvat i den illusionen, att allt var godt och väl i Utskottets förslag, men jag har nu, som sagdt, af reservationen hemtat betänkligheter mot att bifalla detsamma oförändradt, ehuru, så vidt jag kan förstå, förslaget i hufvudsak är riktigt.

Innan jag framställer dessa betänkligheter, tillåter jag mig erinra derom, att genom Grefve Sparres förslag skulle ett före författningens utfärdande upptaget obligationslån få förmånsrätt framför alla de lån, hvilka, antingen säkerhet för dem stälts eller icke, blifvit efter författningens utfärdande upptagna.

Det är egentligen den 5:te och i någon mån den 6:te punkten af Herr von Gegerfeldts reservation, som fästat min uppmärksamhet och kommit mig att uppställa följande fråga: i hvilken förmånsrättsordning kommer ett obligationslån, upptaget före författningens utfärdande? För besvarande af frågan har jag icke kunnat uttänka flera än tvänne sätt att tyda författningen, båda, enligt mitt förmenande, ledande till snart sagdt orimliga resultat.

Enligt det ena af dessa tvenne tydningsätt skulle genom författningen obligationslånet få förmånsrätt endast framför pantlån och således ej framför de lån, som, utan att pant för dem lemnats, upptagits efter författningens utfärdande; en långgifvare kunde följaktligen, derigenom att han får panträtt för sin fordran, komma i sämre ställning än om panträtt icke beviljas.

Enligt det andra tydningsättet skulle, i händelse af jernvägsaktiebolagets konkurs, fordringsegaren för ett före författningens utfärdande gifvet lån alltid få sin andel i utdelningssumman bestämd till precis samma belopp som han skolat erhålla om författningen icke funnits till, och följaktligen alla i konkursen anmälda fordringar varit oprioriterade. I tillämpningen länder detta till det resultat, som följande tvenne exempel utvisa.

Första exemplet:

A. 100,000 kr. gifvet före författningens utfärdande,	
B. 200,000 „ „ efter „ „ „ „ med panträtt.	
Utdelningssumman	kr. 150,000
A:s andel	kr. 50,000
B:s „	„ 100,000 150,000

Andra exemplet:

A. 100,000 kr. gifvet före förfs utfärdande,	
B. 200,000 „ „ efter „ „	med panträtt,
C. 300,000 „ „ „ „	med eller utan panträtt.
Utdelningssumman	Kr. 150,000
A:s andel	Kr. 25,000
B:s „	„ 125,000
C:s „	„ 000,000 150,000

*Lagförslag om
pantättning
af jernväg.*
(Forts.)

Det förefaller besynnerligt att utdelningssummans fördelning mellan fordringsegarne A och B skall förändras blott dertfore att en tredje fordringsegare C tillkommer som af utdelningssumman ej får det ringaste.

Herr Ribbing, Sigurd: Då detta ärende nu förekommer i denna Kammare återljuda ännu i mina öron de så kallade argumenta ad verecundiam, de argumenter, hvilkas tyngd utgjorde mäktiga auktoriteter, som till förmån för det framlagda förslaget blefvo inom Lag-Utskottet med sådan styrka framställda, att ett eko deraf väl kan tränga sig inom denna Kammares murar, efter ljudvägornas lagar meddelande sig bänkrad efter bänkrad. Om jag icke fäster mig vid dessa argumenter, beror detta icke derpå, att jag skall sakna vederbörlig verecundia, utan derpå, att de i denna Kammare endast utgöra ett eko, mot hvilket jag lika litet finner anledning att uppträda, som en soldat med väsenlösa skuggor träder i strid. Jag håller mig alltså till saken allena och skall icke heller hvad den angår trötta Kammaren med något långt anförande. Det är blott ett par principiela erinringar, jag ber att få framställa vid Lag-Utskottets föreliggande förslag. Vigten af att erhålla en lag, som tillåter intecknings beviljande i jernvägar, är otvifvelaktig och allmänt erkänd såsom ett af de mest pressanta intressen, vi för ögonblicket ega. Sådana intressen eller behof kunna emellertid understundom lätt leda till en benägenhet att finna sig vid hvilken laga form som helst, som för deras tillfredsställande erbjuder sig, och dervid möjligen förbise en eller annan svårighet i annat afseende, som med lagen kan vara förenad, men som likväl kan vara af den art, att den borde förhindra antagandet af ett visst lagförslag. Mig synes att det förslag, som Utskottets majoritet framlagt, lider af åtskilliga sådana brister, af hvilka jag, som sagdt, endast vill påpeka ett par principiela, under det att Herr von Gegerfeldt i sin reservation framhållit de mera speciela anmärkningarna, som mot förslaget kunna göras, i afseende å hvilka jag till denna reservation hänvisar.

Det synes mig icke vara skäl att utan högst trängande omständigheter, antaga en laga, med hvilken man, enligt hvad Utskottet sjelft på andra sidan i sin motivering om den af detsamma nu föreslagna yttrar, vill ordna rättsförhållanden enligt helt och hållet nya legala former, och ännu mindre, att antaga en laga, som till sjelfva sin princip är främmande för de grunder, hvilka bilda enheten och sammanhanget i lagstiftningen hos oss i dess helhet. Att nu i fråga varande ärende genom sin beskaffenhet kan nödvändiggöra en viss olikhet mot den öfriga lagstiftningen i fråga om formen för rättighetens erhållande till att bevilja inteckning, vill jag visst icke förneka, men man bör i fråga om

Lagförslag om
pantställning
af jernväg.
(Forts.)

sådan olikhet, enligt min tanke, icke gå ett enda steg längre, än hvad nödtvånget till följd af sakens natur kräfer, och att här fordras, såsom Utskottet säger, "helt och hållet nya legala former" är åtminstone icke visadt genom Utskottets yttrande, att sådana "torde af sakens natur föranelas." Jag vill på det framlagda förslaget göra användning af det sagda så, att jag anmärker, att vi här i Sverige äro vana vid att, då fråga är om att rättigheter skola beviljas och bestämmas, sådant sker enligt lag och vid bestämd domstol, hvars funktion endast och uteslutande är att på det enskilda fallet och för dess afgörande stricte tillämpa gällande lag. I ren motsats mot denna den svenska lagstiftningen genomgående princip lemnas enligt Utskottets förslag helt och hållet åt Kongl. Maj:ts nådiga välbehag att afgöra hvad som dock är en ren rättsfråga. Jag vill härmed icke på något sätt klandra, att Utskottet föreslagit, att aktiebolag för jernvägs byggande skola begära och erhålla Kongl. Maj:ts nådiga tillåtelse att få lemna inteckning i jernvägen, men hvad jag klandrar är, att sjelfva den laga formen för denna intecknings beviljande samt undersökningen och pröfningen af, huruvida villkoren derför af bolaget äro uppfyllda, icke sker af och inför laga domstol, ja att, i fråga om *dessa* inteckningar — i jernvägar — ej ens något bland de vilkor skall gälla, som för beviljande af andra äro i lag föreskrifna. Genom en sådan motsatt princip för rättigheters bestämmande försvinner icke blott hvarje analogia juris, hvilket redan är en olägenhet, utan alltför väl kunna derigenom verkliga rättskollisioner skapas och inträffa, emedan vid stiftandet af sådana lagar, byggda på olika principer, man icke alltid uppmärksammat möjligen befintliga dolda motsägelser mellan den ena lagen och den andra. För att i detta fall blott nämna ett enda exempel, må det tillåtas mig att anföras en möjlig casus. Om Kongl. Maj:ts kungörelse angående beviljad rätt för ett jernvägsbolag till intecknings medgifvande utfärdas t. ex. i Maj, på ansökning af ett bolag, som då ännu icke förvärfvat eganderätt till marken, och en person sedermera t. ex. vid nästa lagtima ting den 1 Juni erhåller inteckning i en egendom, af hvars mark en del skall utgöra terräng för jernvägen, så eger såväl bolaget som den nämnde inteckningshafvaren — det förra enligt nu föreslagna lag, den senare enligt den allmänna lagen om inteckning — förmänsrätt i marken. Huru skall då tvisten dem emellan slitas? Men, säger man, den bit af marken, som bolaget behöfver, är så liten. Må vara! Rättskollisionen är dock uppenbar och oemotsäglig. — Mig synes, att det lika enkla som naturliga härvid hade varit att stadga, att, ehuru tillstånd hos Kongl. Maj:t till inteckningens meddelande skall begäras och erhållas, sjelfva beviljandet af inteckningen, den formela eller juridiska delen af frågan, bort vid laga domstol utageras. En domstol har vissa allmänna och laga grunder att i hvarje fall tillämpa; enligt det föreliggande förslaget blir Kongl. Maj:ts kungörelse i hvarje fall deremot, i ordets historiska mening, en *lex privata*, ett privilegium, gällande endast för *en persona moralis*.

Den andra principiela anmärkningen mot förslaget, jag har att framställa, är, att det synes mig hafva varit skäl att i lagen intaga några allmänna vilkor såsom grunder eller gränser för Kongl. Maj:ts bifall till en gjord ansökning om intecknings beviljande. Detta redan

derför att icke, synnerligen under vexling af civilministrar, allt för stora olikheter i beviljandet eller afsläendet å gjorda ansökningar må inträffa till följd deraf, att den ene ministern och den andre kuma hafva mycket olika åsikter i afseende på villkoren för bifall, och icke ens någon ledning eller antydning är gifven i lagen, om och huru vidt statsmakterna, vid lagens stiftande, tänkt sig eller velat några vissa sådana villkor. Jag kan icke finna att ett sådant utsägende af några allmänna begränsande villkor för Kongl. Maj:ts bifall på något sätt må anses innebära sidovördnad för Kongl. Maj:t. Det skulle visserligen vara så i en oinskränkt monarki, men grundvalen för den konstitutionela monarkien är ju, att lagen beror på båda statsmakternas sammanstämmande vilja. Det finnes ju i en sådan monarki en hel mängd ärenden, der Kongl. Maj:ts beslut består i eller är inskränkt till att, genom domaremakten, blott och bart skipa gifven lag. I andra fall åter framträder lagen allena såsom till en viss grad begränsande allmän norm, inom hvars sfär beslutet är lemnadt åt Kongl. Maj:t. Men i ena såväl som andra fallet är dock principen eller grundtanken densamma, att, utan all inkräkning på konungamakten, den andra statsmakten tillika dock må äga rätt att uttala och göra gällande sina åsikter vid stiftandet och tillämpandet af lagar. Det synes mig, att i afseende på sådana inskränkande villkor skäl hade varit att i början af lagen införa såsom villkor för Kongl. Maj:ts bifall, att bolaget skulle hafva förvärfvat eganderätt till jorden och att det antingen nedlagt kostnader för jernvägens byggande eller åtminstone ställt någon slags säkerhet för att den skulle fullbordas. Man har ju egentligen såsom hufvudskäl för stadgandet att Kongl. Maj:ts bifall skulle fordras för att aktiebolag för jernvägs byggande skulle kunna erbjuda och lemna inteckning i jernvägen anför, att sålunda en garanti skulle vinnas för att icke bolaget på ett eller annat sätt till äfventyrs vore stäldt på bedrägeri, eller den säkerhet för lån, det bjöde, bestode i osäkra, i luften uppgjorda förespeglingar, löften och förhoppningar, som icke blefve uppfyllda. Hvad är det nu, som vid här i fråga varande inteckning för lån gifver säkerheten eller utgör underpant? Noga taget icke annat än löftet och den erhållna koncessionen att bygga jernvägen. Det är icke särdeles mycket af reel underpant. Kan man då, att så säga, stärka underpantens realitet, dess befintlighet i någon mån, är väl just sådant ett väsentligt bidrag för vinnande af nyss nämnda garanti, och såsom egnadt att öka probabiliteten af att panten verkligen kommer till stånd synes mig dels af bolaget verkligen förvärfvat eganderätt till jorden och dels bevisliga af det gjorda uppoffringar för jernvägens byggande eller åtminstone säkerhets ställande för att den skall blifva byggd. Jemför man det slags rätt och transaktion, som här är i fråga, med hvad som dertill utgör analogi, är detta utan tvifvel närmast fabrikslån. Men der förutsätter man dock, att fabriker och maskiner antingen skola finnas färdiga eller åtminstone äro påbörjade. Det händer för det mesta, om jag icke miss-tager mig, att, när fabriker begära *offentliga* lån, man åtminstone fordrar en förbindelse, att maskinerna skola bibehållas till den beskaffenhet, de vid lånets erhållande egde. Hvad skulle här motsvara detta? Utan tvifvel eganderätt till marken och påbörjadt arbete eller åtminstone säkerhet för arbete. Det är alldeles som om en fabrikant behöf-

*Lagförslag om
pansättning
af jernväg.
(Forts.)*

Lagförslag om pantsättning af jernväg.
(Forts.)

ver lån och säger: jag behöfver det redan för att anlägga fabriken och skaffa maskiner. Ja! blir svaret, ställ då borgen för att ni fullgör detta, såsom säkerhet, förutom förmånsrätten i den fabrik och de maskiner, som ännu ej finnas. Dessa vilkor synas mig allt för väl kunna insättas i början af lagen, och jag har anfört skäl, hvarför de enligt min tanke borde der intagas, nemligen för att gifva garanti för att åtminstone någon konsekvens blir iakttagen vid Kongl. Maj:ts beviljande eller afslående af ansökningar, samt för att gifva större styrka och värde åt den underpant, som i det hela består af ännu icke befintliga, om också till sin verkställighet vederbörligen koncederade saker, hvarmed sålunda sjelfva objektet för aftalet och i följd deraf hela aftalet något mera aflägsnar sig från karakteren af ett hasardkontrakt.

Det är på dessa skäl, som jag för min del väl icke vill yrka afslag, ty jag erkänner och har i min reservation erkänt att saken är af vigt, men vördsamt anhåller om återremiss till Utskottet, under förmenande, att det icke är omöjligt att utarbete ett något litet mera bestämdt och laga form åt ärendet meddelande förslag till lag.

Innan jag lemnar ordet, som är mig gifvet, ber jag att få uppläsa, för att få det till protokollet, ett förslag, som i Lag-Utskottet är afgifvet af dertill särskildt utsedde komiterade, hvarvid jag dock uttryckligen vill nämna, att jag icke hörde till dessa komiterade och således ej har någon faderskänsla för förslaget, hvilket jag icke anser såsom något ideal, men väl såsom ett bevis, att det är möjligt att åstadkomma ett förslag med något mer laga former, än som finnas föreskrifna i det framlagda förslaget. Komiterades förslag lyder sålunda:

§ 1.

Vill egare af jernväg, hvartill marken till större eller mindre del blifvit förvärfvad enligt gällande författningar om jords- eller lägenhets afstående för allmänt behof, att jernvägen skall utgöra pant för lån, som för dess anläggning, underhåll eller drift blifvit upptaget; begäre Konungens tillstånd att den inteckna. Finner Konungen skäl det tillstånd lemna, varde inteckningen meddelad i den ordning här nedan stadgas.

§ 2.

Inteckning, som i föregående § omförmäles, sökes vid den Rätt, inom hvars domvärjo jernvägen är belägen. — Ligger den inom flera Rätters domvärjo, bestämme Konungen vid hvilkendera inteckningen må sökas.

§ 3.

Vid ansökan om sådan inteckning skall fogas Konungens beslut om tillstånd till densamma jemte de handlingar, hvori lånet förskrifvits. Är lånet utstaldt mot tryckta eller graverade obligationer, vare dock ej erforderligt att dessa för inteckningens meddelande företes.

§ 4.

Lagförslag om
pantättning
af jernväg.
(Forts.)

Innan inteckningen beviljas må, skall sökanden styrka, att jernvägen ej till större eller mindre del är med inteckning för gäld enligt allmän lag belastad; Och vare sökanden pliktig att, derest ej bevis härom blifvit vid ansökningen fogade, dem förete inom den tid, Rätten honom förelägger, vid påföljd att ansökningen eljest förfaller.

§ 5.

Inteckning, som enligt denna förordning fastställd varder, gälle med förmånsrätt från den dag, den sökt blifvit, enligt 17 Kap. 9 § Handelsbalken, i jernvägen med dess jord, byggnader och fasta inrättningar och, enligt 7 § af samma kapitel, i den till jernvägen hörande lösa egendom.

Ej må den inteckning lända till förfång för lån, som, innan denna förordning utfärdades, blifvit för jernvägens anläggning, underhåll eller drift upptagna. Har lån af allmänna medel före nämnda tid blifvit beviljadt med vilkor att jernvägen med dess tillhörigheter skall utgöra pant för detsamma, vare den sålunda meddelade panträtten framför inteckningen gällande.

§ 6.

Inteckning enligt denna förordning skall införas i Rättens inteckningsbok och förblifva fortfarande, utan förnyelse, gällande.

§ 7.

Ej må jord eller lägenhet, som till intecknad jernväg hörer, från densamma afsöndras, utan att Konungen gifver dertill lof; och vare inteckningen, såvidt den rörer jord eller lägenhet, som med Konungens lof blifvit afsöndrad, förfallen.

§ 8.

Vill jernvägens egare låta döda inteckning, som för lån mot tryckta eller graverade obligationer blifvit meddelad, och är tiden för obligationernas inlösen förfluten, så skall Rätten, på ansökan härom, utfärda kallelse å dem, hvilka saken röra kan, att hos Rätten anmäla om de mot inteckningens dödande hafva något att erinra. Den kallelse varde genom Rättens försorg införd i allmänna tidningarne tre gånger, minst tre månader mellan hvarje gång. Göres ej inom natt och år från sista kungörelsedagen anmärkning mot ansökningen, eller finner Rätten framställd anmärkning icke förtjena afseende, varde inteckningen dödad.

§ 9.

Hvad i denna förordning är stadgadt om inteckning i jernväg, gälle ock om inteckning af kanal och annan dermed jemförlig anläggning.

§ 10.

Hvad om in-teckning i fast egendom i allmänhet finnes stadgadt, lände i tillämpliga delar till efterrättelse i afseende på in-teckning, hvarom denna förordning handlar, der ej annorledes i samma förordning föreskrifvet är.

Herr Swanberg: Då jag inom Lag-Utskottet deltagit i öfverläggningen om det betänkande, som nu är föredraget, ber jag att, då jag äfven tillhörde majoriteten, få med den obetydliga förmåga, som står mig till del, söka motverka det intryck, Herr von Gegerfeldts reservation synes hafva åstadkommit, äfvensom de skäl, som den siste ärade talaren anfört mot Utskottets förslag.

I första punkten af sin reservation säger Herr von Gegerfeldt att, om det är en fördel att en sådan in-teckning kan beviljas, denna fördel också borde beredas såväl enskilde, som vilja bygga jernvägar, som dem, hvilka vilja bygga kanaler. Jag får medgifva, att jag inom Utskottet tillhörde dem, som i början hyllade denna åsigt, men, sedan det blef fullt utredt, att en enskilds räkenskaper icke kunna vara underkastade den granskning och noggranna kontroll som ett bolags, måste man erkänna att vid beviljandet af slik in-teckning det är nödigt, om icke bedrägerier skola uppkomma, att man har tillgång att se den ställning, hvari det bolags affärer befinna sig, som söker förmånen af in-teckning i jernväg. Dessutom är det ju mycket lätt för 2 eller 3 personer att bilda ett sådant bolag, och då är fördelen ju redan vunnen derigenom att detta bolags räkenskaper äro underkastade den kontroll, som lagen föreskrifver.

I andra punkten säger reservanten, att "ifrågasättas må, huruvida lagstiftningen bör gifva bekräftelse å pantsättning af jernväg, inman visadt blifvit, att såmedelst pantsatta, dertill erforderliga marken blifvit förvärfvad". För att kunna erhålla en sådan in-teckningsrätt, som nu är i fråga, måste naturligtvis tillåtelse erhållits till jernvägens byggande, och med denna tillåtelse följer också rätt till expropriation. Så snart denna rättighet är lemnad, kan icke vara fråga om äldre in-teckningar annat än i den del af marken, som skall exproprieras, och hvar och en vet ju att för den exproprierade marken skall bolaget nedsätta löseskilling hos Konungens Befallningshafvande. Skulle nu verkligen jord-egaren af gunst och nåd icke påyrka löseskillingens nedsättande, då är det värsta, som kan hända, att innehafvare af in-teckning i jernvägen å nyo får betala denna expropriationskostnad, som, enligt hvad i Utskottet blifvit upplyst, i de flesta fall icke uppgår till mer än 3 eller högst 4 procent af anläggningskostnaden, således en obetydlighet, som sannerligen icke förtjenar att nämnas.

Vidare säger Herr von Gegerfeldt i tredje punkten af sin reservation, att den egendom, pantsättningen afser, icke blifvit med erforderlig noggrannhet bestämd, särdeles i fråga om den mark, som utöfver det af sjelfva jernvägen upptagna område blifvit förvärfvad för särskilda ändamål, och menar att stora tvister kunna uppstå om hvad som verkligen ingår i in-teckningsrätten eller icke. Jag kan icke förstå annat än att, om ett bolag, som erhållit rätt till in-teckning, vill till sina fordrings-

egare afstå jernvägen, måste det dervid gå, såsom då annan egendom *Lagförslag om pantsättning af jernväg.* exekutivt försäljes, att det som icke betäckes blir en brist, och det blir i så fall med denna inteckning såsom med inteckning i annan egendom. I fjerde punkten af reservationen säges, att förslaget icke reglerar förmänsrättsförhållandet mellan den ifrågasatta pantsättningen samt de inteckningar, hvilka dels kunna hafva blifvit beviljade i sjelfva jernvägen innan förenämnda Kongl. förordning blef till efterrättelse gällande, dels vid afträdestiden belastat det till jernvägen hörande jordområde och icke blifvit derifrån i vederbörlig ordning skilda, samt i femte punkten, att den betalningsrätt, som förbehållits äldre fordrings-egare, icke allenast bidrager att göra verkan af den beviljade panträtten oberäknelig, utan äfven kan lätteligen leda till tvist om hvilka fordringar må anses under ett sådant förbehåll inbegripna. Alldeles klart vill det likväl synas mig att ett bolag, som hos Kongl. Maj:t sökt fördelen af sådan inteckning, hvarom nu är fråga, äfven måste för Kongl. Maj:t framvisa icke allenast de grunder, på hvilka det är fotadt, utan också visa, att det genom skedda inbetalningar gjort till en sanning, att det tänker fullfölja hvad det begärt. Icke kan man tro, att Kongl. Maj:t kan handla så lättsinnigt, att han beviljar inteckningsrätt i en jernväg, om det skulle lända till förfång för äldre fordrings-egare eller kanske till och med till skada för ett af staten lemnadt lån. Det är alldeles otänkbart, ty i sådant fall skulle det icke heta, att Kongl. Maj:t skall pröfva ansökingen, utan att hvar och en, som eger fordran hos jernvägsbolag, skall hafva rätt att få sådan inteckning, lika så väl som det är bestämdt om vanlig inteckningsrätt, och i så fall skulle en undantagslag vara onödig. Då Utskottet sagt sig öfverlemnna denna sak till Kongl. Maj:ts pröfning, tror jag Utskottet gjort allt, som för nödig utredning är behöfligt.

Jag anhåller vördsamt att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Tornerhjelm: Jag inser till fullo den ofantliga vigten af att få en lag, som reglerar de tvetydiga och sväfvande förhållandena med afseende på säkerhet i jernvägarne och jag fruktade, när reservanten från Upsala begärde ordet, att han skulle framställa en mängd skäl, som kunde göra mig tveksam att antaga det nu framlagda förslaget, men till min stora glädje fann jag, att han genast erkände vigten och nödvändigheten af en lagstiftning i denna fråga, och de mycket höglärda juridiska fraser, som han sedermera anförde, gjorde på mig föga intryck, emedan de icke rörde sig inom det mera praktiska område, der jag företrädesvis är hemmastadd. Hans egentliga skäl, om jag skulle söka och finna ett sådant, var att det skulle vara orätt att söka genom inteckning bereda en säkerhet, emär sådan egentligen blott finnes i den af Kongl. Maj:t meddelade koncessionen för en jernvägsanläggning. Men huru går det nu till, då en jernväg bygges? Jo; man går in till Kongl. Maj:t och begär koncession samt anhåller att få utfärda obligationer. Då resolverar Kongl. Maj:t, att man får exproprieras jord i öfverensstämmelse med expropriationslagens stadganden och utfärda obligationer mot säkerhet i banan. Nu tror man i allmänhet, att detta lemnar någon säkerhet i jernbanan, men, om en annan kommer och utmåtar banan, kan obligationsinnehafvarens rätt blifva om

Lagförslag om intet. Nu säger reservanten från Upsala, att det enligt förslaget icke pantsättning vore annat än koncessionen, som vore säkerhet för en in-tecknad fordran. Det kan visserligen vara sant till en början. Men, när jag nu sluter af jernväg.
(Forts.) ett obligationslån med en bank eller enskild mot säkerhet i banan, så är denna säkerhet beroende endast af den förbindelse, som direktionen eller styrelsen för jernvägen lemnar, hvaremot enligt förslaget en verklig in-teckningssäkerhet skulle erhållas.

Den ärade talaren, som är från Upsala, yttrade äfven, att han fann orätt, att rättigheten till in-teckning icke skulle utredas vid laga forum. Jag har ty värr låtit in-teckna ganska mycket i mina dagar, men aldrig har domstolen befattat sig med att utreda rätten till in-teckning, utan blott tillsett att jag varit egare af den egendom, som skolat in-tecknas, och sedermera bifallit in-teckningen utan afseende på de flera eller färre förut befintliga in-teckningarne. Så äfven här. Jag tror att man i det afseendet icke behöfver sörja särdeles mycket för långifvarnes rätt, ty den bevaka de nog sjelfve. Herrarne veta allt för väl, att penningställningen nu är ganska tryckt. En mängd jernvägar äro byggda, hålla på att byggas och ännu byggas. Om icke genom lag bestämmes, huru panträtt i jernvägarne må kunna erhållas, uppstå säkerligen stora svårigheter. Jag tror derföre, att det är ofantligt viktigt att bifalla föreliggande lagförslag. Herr von Gegerfelt har visserligen deremot framställt åtskilliga anmärkningar, som äro fullt grundade, men i min tanke mycket opraktiska. Likaså synes mig det af Herr Ribbing upplästa förslaget opraktiskt, såsom det ju äfven blifvit uppfattadt af Utskottets majoritet.

Jag yrkar alltså bifall till Utskottets förslag och kan icke finna att en återremiss skulle tjena till något annat än att undanskjuta den vigtiga frågan.

Herr Wærn, Adolf Wilhelm: Jag tror, att det nu föreliggande förslaget af Utskottet är det bästa, som kunnat framställas, och jag har för en sådan åsigt äfven funnit stöd i Herr von Gegerfelts reservation. En dylik författnings vigt för de enskilda jernvägarne är obestriddig, synnerligen nu, då, enligt gällande lagstiftning, sådan säkerhet, som deri afses, i sträng mening fattas. Jag tror, att det blir mycket svårt att hädanefter kunna åstadkomma några enskilda jernvägar, om man icke för dertill erforderliga medel kan ställa pant i jernvägen. Men det är icke blott för de enskilda jernvägsanläggningarne och för enskilde obligationsinnehafvare af vigt, utan äfven för staten. Staten har nemligen redan lemnat till enskilda jernvägar flera millioner. En del deraf har visserligen, såsom Herr von Gegerfelt i 6:te punkten af sin reservation påpekat, blifvit af Konung och Riksdag gemensamt lemnade med förbehållen panträtt, men en del åter har lemnats af medel, som stått till Kongl. Maj:ts disposition för att användas till understödjande af jernvägsföretag. Dervid har Kongl. Maj:t visserligen i koncessionerna gjort det förbehåll, att staten för dessa lån skulle hafva förmånsrätt i jernvägen, men jag tror icke, att det kan kallas lagstiftning i den mening, som i 87 § Regeringsformen afses. Så mycket mindre anser jag full säkerhet vara för dessa lån beredd, som i vissa af dessa konces-sioner ordalydelsen ej betingar något ovilkorligt företräde för staten

framför andra; så heter det t. ex. i koncessionen för bergslagernas *Lagförslag om pantsättning af jernväg.* jernvägs-aktiebolag:

“För anskaffande af de medel, hvilka utöfver aktiekapital och statslån kunna för jernvägsbyggnadernas utförande erfordras, eger bolaget att emot obligationer, tryckta eller graverade enligt af Kongl. Maj:ts fastställt formulär, och löpande med högst sex procent, halfårsvis förfallande ränta, upptaga lån, att genom årlig amortering betalas under loppet af högst 40 år, till nominelt belopp motsvarande högst tre gånger bolagets inbetalda aktiekapital, åliggande det bolaget vid upptagande af dylika lån fästa det vilkor, att bolagets jernvägar i första rummet skola utgöra säkerhet för de till deras utförande lemnade statslån.“ Som jag nyss nämnde tror jag icke, att genom en sådan bestämmelse, affattad i hvilka ordalag som helst, någon ovilkorlig säkerhet är beredd för statens lån i allmänhet, och att så är händelsen ännu mycket mindre om det, såsom här, står att staten skall hafva förmånsrätt endast framför *dylika* lån, d. v. s. endast framför obligationslånen.

Om det lånas upp penningar på annat sätt, och bolaget skulle göra konkurs, tror jag icke att desse långifvare eller med andra ord tredje mans rätt kan förnürmas genom en bestämmelse sådan som den omnämnda. Jernvägsbolagen hafva, i brist af behörig lagstiftning i detta afseende, hittills varit hänvisade att ställa personlig säkerhet, såsom t. ex. förhållandet är med Halsberg—Motala jernvägsbolag; men jag tror icke att det kan kallas hvarken riktigt eller nyttigt. Jag anser att, äfven om åtskilliga brister finnas i det föreliggande förslaget af Utskottet, så kunna fördelarne å andra sidan fullt motväga dessa brister, och en dylik åsigt har äfven funnit ett uttryck i slutstrofen i Herr von Gegerfelts reservation, der han säger: “Med afseende såväl å det allmänt insedda behovet af en lagstiftning i ämnet som å svårigheten eller kanske rättare omöjligheten att åstadkomma en sådan på rationela grunder, utan att dermed afsedda ändamålet skulle i väsentlig mån förfelas, anser jag omförmälda anmärkningar icke utgöra ovilkorligt hinder för förslaget antagande, men jag har likväl ansett mig böra framställa desamma till det afseende de kunna finnas förtjena.“

Det har här blifvit af åtskillige talare förut påpekadt, och jag vill äfven göra det, att utaf alla de herrar i Lag-Utskottet, som mot dess förevarande förslag afgifvit reservation, eller andra, som här talat mot detsamma, ingen framställt något annat förslag, ehuru alla erkänna vigten och nyttan deraf. På grund af hvad jag nu anfört anhåller jag att för min del få yrka bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Samzelius: Om jag nu vågar bryta den tystnad, som det så väl höfves en nybörjare i denna högt ärade församling att iakttaga, så ber jag Kammarerna vara öfvertygad om, att det icke föranledes af stor talträngdhet eller af begär att framställa anmärkningar mot ett förslag, som, jag erkänner det, har sina stora förtjenster, men som dock, enligt min tanke, är behäftadt med åtskilliga brister. Anledningen, hvarför jag tror mig böra uppträda här, är att Riksgäldskontorets intressen deraf på det närmaste beröras, och, såsom herrarne torde hafva sig bekant, har jag den äran att tillhöra dess styrelse. Genom detta förslag skulle visserligen vinnas klarhet i rättsförhållandena rö-

Lagförslag om
pansättning
af jernväg.
(Forts.)

rande obligationsinnehafvares rätt med afseende å lån för jernvägsanläggningar, som hädanefter komma till stånd, men de förhållanden, hvori fordringar i redan varande sådana anläggningar befinna sig, blifva icke alls ordnade genom denna lag. Man har visserligen sagt, och detta med rätta, att det tillhör lagskipningen och icke lagstiftningen, att ordna dessa sistnämnda förhållanden, ty en civil lag kan icke hafva retroaktiv verkan; och man har trott, att hela saken kunde hjälpas genom de sista orden i förslaget, eller: "hvad sålunda stadgadt är lände ej till förfång för fordran, som före denna författnings utfärdande uppstått". Men den frågan, huruvida Riksgäldskontoret för sina lån har en verklig förmånsrätt eller om denna är blott illusorisk, blir icke klar, icke heller huruvida de, som förut försträckt penningar till jernvägar, hafva säkerhet därför i jernvägen eller icke. Den frågan borde dock, enligt min tanke, kunna ordnas i sammanhang med denna lag. Under den 9 November 1844 utfärdades en författning angående beredande af säkerhet för nyttjanderätt till jordafsöndringar m. m., och för att få säkerhet för framtiden för de afsöndringar som redan då skett, bestämdes i denna författning, att innehafvarne af dylika afsöndringar skulle, utan minskning af den rätt, förnt gällande lag kunde medföra, ega rättighet att inom en viss tid, det näst på följande året, söka in-teckning till säkerhet för dessas bestånd. I likhet härmed synes det mig billigt att, då de, som redan gifvit lån till jernvägsanläggningar, icke böra hafva sämre rätt än de, som efter författningens utfärdande komma att lemna sådana lån, de förre, åtminstone inom någon viss tidrymd, borde beredas tillfälle att till sin säkerhet förvärfa den pant-rätt, hvarom här förmåles. Om det lemnades öppet för hvilken fordringsegare som helst, att inom viss tid anmäla sig till erhållande af denna pan-trätt, kan jag icke inse, att derigenom uppkomme någon prejudice. Jag är dessutom fullt öfvertygad derom, att ingen gör anspråk på, att få pan-trätt för sin fordran framför statens, ty hvar och en, som försträcker jernvägsbolag penningar, har sig bekant, att vid statslåns beviljande Kongl. Maj:t och Riksdagen bestämt att jernvägen med dess tillhörigheter skall stå såsom underpant för lånet; och det hufvudsakliga villkoret för den säkerhet, i detta afseende, som skulle genom denna författning vinnas, nemligen publicitet, torde sedan kunna anses vara uppfyllt genom den offentlighet, dessa beslut haft. Mig synes dock, att, då tvifvel om statens förmånsrätt i förevarande fall möjligen kan uppstå, denna författning bort lemna en tydlig utväg för förvärfvandet af en obestriddig sådan. Man har på Kongl. Maj:t velat skjuta onsgen att tillse det statslånen beredas nödig säkerhet genom yttrandet i betänkandet, att det: "torde, hvad särskildt angår sådana äldre statslån, som blifvit med förbehåll om underpant i jernvägar med dertill hörande lösegendom beviljade, böra erinras, att Konungen vid pröfningen af ansökningar om tillstånd till upptagande af nya lån icke lärer underlåta att, innan sådana tillstånd meddelas, i nåder tillse, att statslånen varda med nödig säkerhet tillgodosedda". Detta skulle endast kunna ske för den händelse, att ett jernvägsbolag, som redan kommit till stånd, söker nytt lån. Alla de äldre lånen, som innehades af jernvägsbolag, hvilka icke sökte pantsäkerhet för nya lån, skulle deremot vara i samma osäkra ställning som förut, och samma osäkerhet, som

nu eger rum med afseende på dessa lån skulle alltså fortfara. Jag kan icke se att det från någon synpunkt är önskvärdt, att sväfa i en sådan osäkerhet allt fortfarande. Representationen har redan tillföre önskat att komma ifrån den, ty, om jag erinrar mig rätt, gjordes redan för flera år sedan framställning derom, att fullmäktige i Riksgäldskontoret skulle erhålla uppdrag att ombestyrja, det inteckning bereddes i med statslån försedda jernvägars tillhörigheter. Denna framställning bifölls, hvilket åter hade sin grund deri, att Riksdagen sjelf tviflade på att någon sådan förmänsrätt förut fans. Fullmäktige fullgjorde detta uppdrag, men inteckning blef icke beviljad i mera än en jernväg, Norbergs, hvaremot på alla andra ställen de sökte inteckningarna afslögs. Då var det tvifvelaktigt, huru vida inteckning lagligen borde beviljas, numera icke. Ty nu skall hvarenda en sådan inteckningsansökning afslås enligt 16 § af författningen den 16 Juni 1875, der det heter: "Jernväg, kanal eller annan dermed jemförlig anläggning, hvartill marken till större eller mindre del blifvit förvärfvad enligt gällande författningar om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, må ej med inteckning enligt denna lag belastas". Det är icke utan vigt äfven för Riksgäldskontoret, huruvida någon säkerhet kan beredas jemväl för medel, som lemnats till kanalanläggningar, ehuruval det må vara sant att deras sammanlagda belopp är jemförelsevis ringa, ty då Riksgäldskontoret för lemnade lån till jernvägsanläggningar har en fordran af omkring 20¹/₂ millioner, så uppgår summan af lån till kanalanläggningar till blott vid pass 1,300,000 kronor; men det är dock af behofvet påkalladt, att säkerhet beredes jemväl för dessa senare medel. Eget vore att lagstifta det ena året angående säkerhet för lån till jernvägsanläggningar och det andra för dylika till kanalanläggningar. Det vore bäst taga steget ut på en gång. De anmärkningar mot förvarande förslag, som en reservant, Herr von Gegerfelt, framställt, hafva icke på mig, såsom på en föregående talare, gjort något obehagligt intryck; tvärtom har det varit mig ett nöje, att se några små funderingar, som jag sjelf haft; men de betänkligheter mot förslaget antagande han uppställt äro, på sätt den ärade reservanten sjelf i slutet af sin reservation antydt, dock icke af beskaffenhet att hindra antagandet af en lag, som är af största behof påkallad. Jag önskar blott att, inman denna lag stiftas, Lag-Utskottet ville taga i öfvervägande, huruvida icke densamma kunde utsträckas till kanaler m. m. i öfverensstämmelse med 16 § i Kongl. förordningen den 16 Juni 1875, äfvensom huruvida icke vid slutet deraf kunde fogas ett tillägg ungefär sålunda: Och må till säkerhet för dylik fordran, d. v. s. fordran, som före den nya författningens utfärdande uppstått, sådan panträtt, som här ofvan förmåles, kunna beviljas jemväl på ansökning af fordringsegare eller af den, som förordnas att dess rätt bevaka, så vida sådan ansökning inkommer inom viss tid, — jag skulle vilja föreslå sex månader — efter författningens utfärdande. Då tror jag att fullmäktige i Riksgäldskontoret skulle skynda sig att hos Kongl. Maj:t söka panträtt för de lån, som af staten lemnats till jernvägsanläggningar, och jag kan icke finna att dervid kan möta det minsta hinder, ty om Kongl. Maj:t kan, utan att träda öfriga borgenärens anspråk för nära, bevilja sådan rätt, då vederbörande jernvägsbolag sjelfva söka den, så kan det icke vara något

Lagförslag om
pantsättning
af jernväg.

(Forts.)

Lagförslag om
pansättning
af jernväg.
(Forts.)

hinder därför, då fullmäktige i Riksgäldskontoret göra det. Jag har föreställt mig, att dervid skulle så tillgå, att, om ett jernvägsbolag söker panträtt för ett ytterligare lån, Kongl. Maj:t, som ju skall tillse att "de äldre lånen varda med nödig säkerhet tillgodosedda", tillser det Riksgäldskontoret -- jag förutsätter att det söker säkerhet för lån -- kommer i åtnjutande af sin behöriga förmånsrätt; eller att om en annan fordringsegare tror sig hafva lika rätt med Riksgäldskontoret, hvilket dock, af hvad jag förut anfört, är föga sannolikt, denna rätt icke heller i någon mån åsidosättes. Svårigheten att i administrativ väg afgöra dessa rättskollisioner, i händelse sådana uppstå, vill jag icke bestrida; men denna svårighet förefinnes redan enligt Utskottets förslag, och det är lättare att under närvarande förhållanden, då bolagens egendom väl räcker till att betäcka allas fordringar, ordna saken till samtliga fordringsegares belåtenhet, än om något eller några af bolagen råka i obestånd. Statens företråde erkännes nu lättare än under andra förhållanden. För att emellertid bereda Lag-Utskottet tillfälle att föreslå de åtgärder, som kunna erfordras för beredande af full trygghet och klarhet åt statens företrädesrätt samt att taga de af mig för sådant ändamål antydda omständigheter i välvilligt öfvervägande, anhåller jag om återremiss å förslaget; men heldre än att detsamma, i hvad på mig ankommer, skulle förfalla, om det blifver votering mellan rent afslag och rent bifall, kommer jag att rösta för bifall, helst antagandet af en i någon mån bristfällig lag är bättre, än att hafva ingen, och behovet af lagstiftning i förevarande hänseende är så trängande att jag icke vill dela ansvaret för ett beslut, som hade lagförslagets undanskjutande till följd.

Herr Wallenberg: Jag har med mycken uppmärksamhet åhört de yttranden, som blifvit fälda mot detta förslag, och jag finner deri åtskilliga mycket tänkvärda saker, såsom t. ex. då den ärade talaren på norrbottensbänken behagade yttra, att förslaget innehåller principer, främmande för lagstiftningen i allmänhet. Det är ett yttrande, som innebär full sanning, om äfven den omständigheten må beaktas, att här är ett undantagsförhållande, som icke är jemförligt med vanlig pant-rätt. Då fråga är om att erbjuda säkerhet uti en jernvägsanläggning, måste man väl medgifva, att någon afvikelse måst ega rum från den fullständiga säkerhet man kan erhålla, då man inteknar fast egendom. De principer, som der gälla, äro icke tillämpliga här.

Den ärade talaren yttrade äfven, att "bestämmande af långifvarnes och jernvägsbolagens ömsesidiga rättigheter borde utageras inför allmän domstol." Det vore mycket önskvärdt, men jag tror dock, att det i sjelfva sakförhållandet möter så många och stora hinder att, om man tänkte sig eu sådan fråga utagerad inför allmän domstol, utan att i lagen kunna inskrifva de detaljbestämmelser, som domstolen skulle lägga till grund för sitt beslut, skulle man få de mest motsägande beslut från olika domstolar. Det är för att få en sammanhållning, som jag tror, den enda rätta och möjliga utvägen, då man nu är betänkt på en sådan lagstiftning, är att öfverlemna tillämpningen i Kongl. Maj:ts händer. Det är visserligen sant, att ombyte af civilminister kan vålla ombyte af åsikter, men det är dock icke så farligt; vi hafva ju icke sett några

skarpa omkastningar på det administrativa området, och då är det icke troligt att vi skola få se sådana i rena rättsfrågor, som komma att afgöras i rådkammaren. Det är åtminstone ingen anledning att befara något sådant.

Det har blifvit af den ärade talaren anmärkt, att intecknandet af jernväg skulle blifva ett privilegium. Ja, det medgifves, men ett privilegium att få pantsätta sin jernväg med tillbehör anser jag mindre betydande än det stora privilegium, som jernvägsbolag erhåller genom sjelfva koncessionen, deri bolaget tillerkännes rätt att med expropriationslagen i hand tillägna sig hvilka egor som helst; och i denna omständighet ligger ett ytterligare bevis för min åsigt, att detta är ett exceptionellt förhållande, som måste såsom sådant behandlas. Kan man gifva ett så stort privilegium, som koncessionen är, så finner jag ingen orimlighet uti att gifva jernvägsbolagen rättighet att pantförskrifva sin egendom för ett obligationslån.

Samme ärade talare har yttrat, att "bolaget borde visa, att det nedlagt kostnader på jernvägen, eller ställa säkerhet för att den blir byggd." Ja, det är en omständighet, deri han har rätt; men huru skall det ske? Att bolaget först skulle af långifvarne uppbära penningar för att bygga jernvägen, och sedan medgifva inteckning i jernvägen eller ställa annan säkerhet, det tror jag icke låter sig göra; ty då har jernvägsbolaget förfogat öfver betydliga kapitaler, utan att de, som först lemnat penningar till företaget, fått någon säkerhet i jernvägen. Om vi taga erfarenheten till råds, så saknas icke exempel derpå, att, när ett obligationslån upptagits af ett jernvägsbolag, detta fått ställa tillräcklig garanti för att jernvägen blefve färdigbyggd. Så har det tillgått många gånger. Dessutom, då i det förslag, som nu föreligger, står: "finner Kongungen skäl att ansökningen bifalla", så är ju Kongl. Maj:t oförhindrad att afslå ansökningen, om han anser tvifvel underkastadt att jernvägen blir byggd. Om nu kostnadsförslaget till en blifvande jernväg är sådant, att det icke kan antagas gå ihop, då är det tydligt och klart, att Kongl. Maj:t säger: nej! och bolaget får baklexa, för att tillse att saken må ordnas på ett mera tillfredsställande sätt, hvartill hörer, att det kan visas att säkerhet finnes för att jernvägen verkligen blir byggd. Detta är den svåra saken, jag erkänner det, men jag ser ingen enda möjlighet att bringa den till ett nöjaktigt slut, om det icke får öfverlemnas till Kongl. Maj:t att bedöma dylika ansökningar, med alla dit hörande omständigheter. Det är väl för öfrigt icke värre i detta än i andra fall, der Kongl. Maj:t har bestämmanderätt. Vore fråga om att få ett fullt juridiskt noggrant stadgande, och kunde ett sådant åstadkommas, då vore det naturligtvis bäst, men som detta icke låter sig göra, icke ens genom återremiss, tror jag, att det är försigtigare, då behovet af att få någon bestämmelse i detta hänseende allmänt erkännes, att göra ett försök med det nu föreliggande förslaget, som icke i sig innebär någon fara; ty så mycket omdöme måste väl tillerkännas regeringen, att den kan afgöra om ett företag kommer till utförande eller icke.

Den siste ärade talaren har berört en annan fråga, nemligen den om Riksgäldskontorets fordringsrätt hos jernvägsbolag. Jag är af den öfvertygelsen, att Riksgäldskontoret icke har någon förmånsrätt i jernvägar för af staten lemnade försträckningar. Det är en missuppfatt-

Lagförslag om
pansättning
af jernväg.
(Forts.)

ning, om man tror det; och jag är säker på att, om en så stor olycka skulle inträffa, att ett jernvägsbolag, hos hvilket Riksgäldskontoret har en fordran, skulle råka i konkurs, våra domstolar helt enkelt skulle anse Riksgäldskontoret såsom hvarje annan oprioriterad fordringsägare. Hvad hans yttrande beträffar, att Riksgäldskontoret, med en sådan lag i hand, skulle falla öfver jernvägsbolagen och begära inteckningssäkerhet för de lån, som redan blifvit af staten lemnade för att uppmuntra denna industri, får jag säga, att det skulle verkligt vara att göra ett bra dåligt bruk af den nya lagen.

Jag tänker icke så mycket på hvad som nu är, utan i den nya lagen ser jag för min del en möjlighet till fortsatt utveckling af jernvägsbyggnaderna, och jag tänker, att ett fortsatt jernvägsbyggande skulle, om lagen kommer till stånd, kunna ske utan statens medverkan. För öfrigt hemställer jag till de herrar, som endast gjort villkorliga invändningar mot förslaget, om de icke ville låta dessa fara, för att komma till något resultat i denna så stora och viktiga fråga. Det är ju möjligt att, om förslaget återremitteras, det kan komma tillbaka i en form, som framkallar ännu flera betänkligheter. Nu är förslaget enkelt, och det inuefattar ingen fara att bifalla detsamma; hela saken, såsom förslaget nu är uppställt, beror på tillämpningen. Jag anhåller derföre om proposition på bifall till Lag-Utskottets betänkande.

Herr Wallenius: Jag anser det föreliggande lagförslaget af behofvet påkalladt och i högsta grad nyttigt; det bringar reda i jernvägsaffärerna; det lemnar säkerhet åt dem, som bispringa dessa för vårt land så nyttiga företag med medel; det ställer dessa anläggningar liksom på egen botten; det åstadkommer rättvisa och billighet. Flera skäl äro härfor anförda och vill jag äfven anføra ett förhållande, som kraftigt manar till lagförslagets antagande. Om en jernvägsstyrelse åstadkommit en jernväg, ändamålsenlig och billig, men måste sjelf upplåna och personligen ansvara för en del medel härtil, under medvetande af att företaget är godt, men af en eller annan orsak denna styrelse skiljes från företaget och en annan tillsättes, som icke handlar med den klokhet, som erfordras, utan åsamkar jernvägen onödiga ökade skulder samt bringar derigenom företaget på obestånd; så är det ju hårdt och obilligt, att den afgangna styrelsen icke kan få igen sin borgen, utan måste lida förluster, hvilket icke inträffat, om jernvägen kunnat intecknas, då affären var god, under den afgangna styrelsens ledning, och förmånsrätt då erhållits i densamma.

Jag anser dock att lagförslaget begär en orättvisa emot enskilda personer, som vilja anlägga jernvägar, äfvensom emot kanaler och andra kommunikationer, då det icke vill tillerkänna dem samma inteckningsrätt, hvilket Herr von Gegerfelt ganska riktigt anmärkt. Det har anförts att jernvägsbolag hålla redigare räkenskaper öfver affären än enskilda och derföre böra hafva företräde framför enskilda till inteckningsrätt. Men icke bör detta utgöra skäl att vägra enskilda och andra kommunikationsanstalter rätt till inteckning. Det är ju företagets mer eller mindre godhet, som ger olika säkerhet åt inteckningstagare. Här har dessutom blifvit af jurister anförda skäl, som synas mig tala för lagförslagets omarbetning. Jag erkänner, att jag endast kan fatta frågans

praktiska nytta, och vill derföre, då skäl dertill anförts, lemna juristerna i Lag-Utskottet tillfälle att gifva densamma en bättre form och uppställning, hvarföre jag vill förena mig med dem, som yrka återremiss af detsamma.

Lagförslag om pantsättning af jernväg.
(Forts.)

Herr Wærn, Carl Fredrik: För min del tillhör jag dem, som anse att, sedan, enligt det vid senaste riksdag fattade beslut, in-teckning i jernväg icke kan vinnas genom ansökning hos domstol, ett trängande behof fordrar, att en lagstiftning i berörda afseende med möjligaste första ävägbringas. Frågan rörer då, huruvida det förslag, som här föreligger, är behäftadt med sådana fel, att det icke kan bifallas. För min del kan jag icke erkänna, att de anmärkningar, som här blifvit framställda, äro af den betydelse, att de skulle förqväfva hvarje sådan möjlighet. Herr von Gegerfelt, hvilken uti sin reservation anförde de betänkligheter, hvartill det föreliggande förslaget gifver anledning, har tillika, på sätt flere talare redan anmärkt, ansett sig endast böra fästa uppmärksamheten på dem, utan att fästa den vikt vid desamma, att de skulle föranleda till förslagets förkastande. Men, då åter andre talare ansett några bland dem vara af större betydighet, vill jag närmare granska dessa. Hvad då beträffar den första af de anmärkningar, han gjort, eller att det endast är de aktiebolag, hvilka fått tillstånd att anlägga jernväg, men icke andre egare af sådan eller af kanal eller annan dermed jemförlig anläggning, som fått den ifrågakämda pantsättningsrätten sig medgifven, tror jag, att i ett sådant fall som det ifrågavarande panträtt bör gifvas endast åt större eller för allmän trafik upplätta jernvägar. Om den gifves äfven åt sådana jernvägar, som bruks- eller fabriksägare anlägga från sina verkstäder till hamnplats, skulle det visserligen gifva desse en förmån derigenom, att de lättare kunde erhålla lån, men denna förmån kunde icke uppväga det trassel, som möjligen uppkomme, om det sedan kunde hända, att en person blefve egare till egendomen och en annan till den lilla jernvägen.

Hvad beträffar den anmärkningen, att äfven kanaler borde få tillgodonjuta samma rättighet, har jag dervid ingen anmärkning att göra, utan gäller med afseende å dem alldeles detsamma som i fråga om jernvägarne, men då ingen framställning i afseende derå blifvit gjord, ser jag ingen skada af att nu lagstifta för jernvägarne och framdeles utsträcka tillämpningen äfven till kanaler.

Den af Herr von Gegerfelts anmärkningar, som dernäst framkallat de flesta invändningar, har varit den andra i ordningen eller att det må ifrågasättas, "huruvida lagstiftningen bör gifva bekräftelse å pantsättning af jernväg, innan visadt blifvit, att såmedelst pantsatta, dertill erforderliga marken blifvit förvärfvad, och att åtminstone någon del af arbetet blifvit utfördt eller säkerhet för dess utförande stäld." För min del får jag härvid erinra om den paritet, man hittills haft med den här ifrågasatta panträtten, nemligen uti förlagsin-teckningarne, hvilka af bruks- och fabriksidkare kunna lemnas åt förläggare, som anskaffa det kapital hvilket bruks- och fabriksidkaren efter mottagandet ämnar använda till inköp af råmaterialier och tillverkning af varor, i hvilka förläggaren får förmånsrätt. Alldeles på samma sätt är här meningen att en långifvare eller förläggare, som anskaffar och lemnar de för jern-

Lagförslag om
pensättning
af jernväg.
(Forts.)

vägsanläggningen behöfliga penningar, såsom till uppköp af skenor, driftmateriel m. m. skall i dessa och den medelst dem åstadkomna jernvägen erhålla förmånsrätt. I det ena som i det andra fallet löper långgifvaren visserligen den risk, att penningarne kunna användas till något annat ändamål, men häremot finnes icke någon annan verklig garanti än låntagarens heder, och det torde väl med skäl icke vara för stort anspråk på en långgifvare, att han får se sig för till hvem han lemnar sitt lån. Gör han icke det, så förtjenar han icke att få någon säkerhet eller bättre rätt, utan detta torde väl i hvarje fall böra åläggas honom.

En härmed sammanhängande fråga är den, om vid hvad tid denna panträtt skall tillförsäkras långgifvaren. Fäster man afseende vid Herr von Gegerfelts betänklighet i nämnda andra punkt, så kan det ju icke blifva förr än all expropriation skett och en del af arbetet blifvit verkställt, men, innan säkerhet erhålles, vill icke långgifvaren lemna penningar, och följen blir således att ett jernvägsbolag, som behöfver lån, först och innan det kan negociera om ett sådant måste låta en icke obetydlig tid efter anläggningens början förgå och derunder använda en större eller mindre del af aktiekapitalet, men hvad som praktiskt talar mest emot en sådan anordning, är att ett jernvägsbolag kan få lån, då det från början reglerar sina finanser; men att deremot till dem, som redan byggt upp sina penningar och sedan anmäla sig som lånesökande, till dem lemnar man icke gerna lån eller, om man gör det, sker det på mycket hårdare vilkor. Ett lagstadgande i denna riktning skulle således försvåra möjligheten för bolaget att erhålla penningar, och det är dessutom lika litet något skäl här, som i fråga om förlagsinteckning, att genom lagstadgande söka säkerhet för att penningarne blifva väl använda. Detta måste blifva långgifvarens ensak att förvissa sig om.

Hvad det sista momentet i förslaget beträffar, som berör de äldre fordringsegarnes rätt, så har den förste talaren önskat en förklaring deraf. Då punkten synes mig såväl tydlig som bestämd, förstår jag ej hvad han dermed menar, om ej att regler äfven för dess tillämpning skulle uppställas. Men jag ber få anmärka, att, om det redan är svårt att skriva en sådan lag som denna och att möta alla behof, som förefinnas, blifver det ännu svårare och hardt när omöjligt, om man derjemte skall uppmärksamma och gifva fingervisningar för alla möjliga uppkommande konkreta fall. Af detta sista moment framgår, att lagen icke kan lända till förfång för fordran, som staten eller Riksgäldskontoret eller någon annan har.

Då lagen uttryckligen anger att den afser aktiebolag utan någon inskränkning till sådana, som först efter lagens antagande bildas, så finnes intet hinder för att de gamla bolagen ingå till Kongl. Maj:t med ansökan att få lemna jernvägen till säkerhet för mottagna stats- eller obligationslån, och frågan är då blott den, om man kan anse det vara någon risk, att de icke komma att göra detta. Den risk, som möjligen kan förefinnas, kan icke lända till någon försämring i äldre långgifvares ställning, emedan de äro skyddade genom det sista momentet, och jag kan icke tänka mig, att något aktiebolag, som fått lån af staten skall underlåta att göra den ansökning, som här blifvit ifrågasatt. Af denna anledning anser jag derföre icke någon återremiss vara oundgängligen behöflig. Men om förslaget återremitteras, har jag visst intet emot, att

ett tillägg i nämnda syftning göres, utan anser ett sådant tvärtom vara på sin plats. Deremot kan jag icke godkänna det förslag, som gjordes af den talare, som yttrade sig å Riksgäldskontorets vägnar och föreslog, att denna panträtt skulle lemnas vederbörande fordringsegare, hvilka som helst, på sex månader. Det är nemligen i hög grad olämpligt att gifva de nuvarande fordringsegarne särskildt för sex månader en rätt, som sedan skulle afskäras såväl dem som alla andra fordringsegare. Men vill man göra något afseende på nu existerande konkreta fall, så må man inskränka det till staten och dess lån; ty hvad andra obligationsgifvare angår, måtte det vara deras ensak att förmå vederbörande jernvägsbolag ingå till Kongl. Maj:t och få denna rätt dem tillförsäkrad.

Lagförslag om pantsättning af jernväg.
(Forts.)

Frågan är af den största vikt och dess afgörande af ett trängande behof påkalladt och oaktadt jag fullkomligt medgifver, att de framställda anmärkningarne böra egnas den strängaste granskning, anser jag dock för min del sjelfva hufvudfrågan icke vara särdeles invecklad. Jag tror, att hvar och en önskar, att ett sätt snart måtte beredas för vinnande af panträtt i jernväg.

Den anmärkning, en talare framkastade, att det skulle komma att råda en stor ojemnhet hos Kongl. Maj:t, anser jag vara vederlagd genom en talares på Stockholmsbänken invändning nemligen, att denna risk måste vara betydligt mindre än den af en mängd särskilda domstolars sinsemellan olika tolkning. Hufvudsaken är att afgöra, huruvida panträten är sådan att den antagligen gifver säkerhet, och att genom vederbörlig myndighet få officiellt bestämdt att den gifver rätt till hela jernvägen. Detta ligger ju i sakens natur och det är temligen klart, hvad Kongl. Maj:t skall afgöra. Dessutom då jernvägar sträcka sig genom hela landet, torde det icke finnas någon annan så central myndighet, ej heller någon så lämplig härtill.

Då slutligen ingen invändning gjorts mot det för kungörandet föreslagna sättet och en bestämmelse i detta afseende är nödvändig, då förslaget i öfrigt i sina enkla hufvudpunkter torde vara sådant, att det befordrar ändamålet, och då det sista momentet uttryckligen förklarar, att ingens rätt genom detsamma försämras, anser jag det vara bättre att vara nöjd med hvad man kan få, än att söka få en komplicerad lagstiftning, genom hvilken alla möjliga konkreta fall skulle vara uppmärksammade och särskildt för sig reglerade. Antages icke förslaget nu, får landet kanske ännu lång tid lida af de nuvarande olägenheterna. För min del tillstyrker jag derföre bifall till förslaget, men har icke heller något att invända mot en återremiss i den bestämdt angifna syftning att bereda staten och redan lemnade obligationslåns innehafvare rätt att kunna erhålla samma in-teckningsförmån, som genom förslaget göres beroende af aktiebolags anmälan.

Grefve Mörner, Oscar: Då betydliga kapital blifvit nedlagda och fortfarande lära komma att nedläggas i jernvägarne, kan man icke undra på, att denna fråga blifvit med ifver omfattad, och det synnerligen af dem, som stå i spetsen för förvaltningen af stora penningverk i vårt land, och att de på allt sätt söka befrämja dess framgång. Jag ogillar icke heller principerna i det nu framställda förslaget, men

Lagförslag om
pansättning
af jernväg.
(Forts.)

jag kan icke annat än beklaga, att jag af sjukdom var förhindrad att deltaga i Lag-Utskottets behandling af förevarande ärende, så att hvarken de af mig lysta åsigter då kunde komma på tal eller samma lycka blifvit mig beskärd som den, en annan ledamot af Utskottet åtnjutit, eller att skriva en reservation, hvarigenom han tragit sina händer och sedermera, som det vill synas, anser sig kunna slippa att uppträda i striden om frågans afgörande här i Kammararen. Det är ingalunda angenämt att gifva sig in i en strid, der man ser att man har en temligen kompakt mening emot sig, och der man måste kämpa — jag vill icke säga helt och hållet utan hopp — men under starkt tvivel om att kunna vinna framgång för sin åsigt. Men det är, som jag redan nämnt, icke för att yttra mig mot principen, som jag begärt ordet, utan för att uttala, att jag i formelt hänseende icke kan godkänna det förslag, Utskottet framlagt. De anmärkningar, hvilka jag nu kommer att framställa, förmodar jag skola förefalla mången så obetydliga, att de finna dem föga förtjenta att tagas i betraktande; men jag kan för min del icke underlåta att här framställa dem, enär jag anser, att lagstiftningen är en exponent för uppmärksamheten och omtanken under den tid, då en lag stiftas. Är lagen illa redigerad, vittnar detta otvifvelaktigt illa om den församling, som antagit lagen, emedan den icke förmått tillse, att lagen erhöi den form, man har rätt att fordra att en lagstiftare skall gifva densamma, så att framtida tvister och olika tolkningar af lagstiftarens förmenta mening må kunna i någon mån förekommas. Och i sådant fall tror jag det brister åtskilligt i nu föreliggande förslag. Här står: "finner Konungen skäl att ansökningen bifalla, utfärdas derom allmän kungörelse; och ege från den dag, kungörelsen om pantsättningen i författningssamlingen utgafs, innehafvare af de för nämnda lån utgifna förbindelser i all sådan till jernvägen hörande fast egendom, som jemlikt Förordningen den 16 Juni 1875 ej må med inteckning belastas, panträtt såsom vore inteckning beviljad". Härigenom grundas sålunda en panträtt, men i hvad? Man skulle tro, att det vore i egendom som af bolaget egdes. Men så är sällan fallet, utan egendomen skall komma att förvärvas. Detta synes mig vara en mindre lyckad redaktion. I praktiken kan man möjligen hoppa jemfota öfver den; men vid redigerandet af ett lagförslag borde det icke ifrågakomma. Vidare, heter det, grundas en panträtt "såsom vore inteckning beviljad" d. v. s. panträten och inteckningen skall medföra den förmånsrätt, 17 kapitlet Handelsbalken stadgar. Men vidare säges: "För bibehållande af den säkerhet, hvarom här sägs, erfordras ej förnyelse, såsom om inteckning för fordran stadgadt är; och ege, der säkerhet beviljas för flera lån, den långifvare företråde, som först säkerhet vunnit." Således får icke, i fråga om panträten i den fasta egendomen, bero i hänseende till förmånsrätten vid ett tydligt lagbud utan ytterligare skall härom särskildt lagstiftas. Sådana åsigter, uttalade ifrån Lag-Utskottet, kunna icke bidra att reda begreppen om lagens vigt och betydelse.

Slutligen heter det: "hvad sålunda stadgadt är lände ej till förfång för fordran, som före denna författnings utfärdande uppstått". Hvad innebär ett sådant uttalande? Jo, att en civil lag skulle kunna hafva en sådan verkan, att ett före lagens tillkomst bestående rättsförhållande genom den nya lagen kunde varda tillintetgjordt. Hittills har det varit en

allmänt antagen rättsgrundsats, att civilrättsliga förhållanden, som uppstått på grund af gällande lag, icke kunna tillintetgöras genom en senare lag. Beklagligt och för vår lagstiftning föga hedrande är, om en annan åsigt tros vara gällande, så att man genom specielt stadgande behöfver skydda rättigheter, som icke borde behöfva detta skydd. Är det åter blott något, som skall hängas ut och blända, utan att innehålla något, då påstår jag sådant vara olämpligt.

Lagförslag om pantsättning af jernväg.
(Forts.)

Man har här, såsom särskildt en talare på stockholmsbanken, sökt komma ifrån svårigheter derigenom att man fäst sig vid, att det är Kongl. Maj:t, som skall bevilja dessa inteckningar, och deri har man ansett alla garantier vara inrymda. Huru är dock härmed? Kongl. Maj:t pröfvar visserligen, om inteckningsrätt bör beviljas eller icke, och utfärdar i förra fallet kungörelse derom; men jag har ingen befogenhet att antaga, att alla jernvägsbolag fortfarande komma att bestå endast af redbare män, utan det kan blifva de, som icke utgöras af sådane, och då kan man tänka sig, att, vid en blifvande expropriation, desse, för att stärka sin lånesäkerhet, komma att förfara med expropriationen på ett sätt som för jordegaren kan varda ganska beklagligt, men ändå kan bedrivas på ett lagligt sätt.

På de af mig nu anförda skäl får jag yrka återremiss.

Herr von Gegerfelt: Då jag i min reservation till vederbörligt afseende framställt de anmärkningar, hvartill jag anser det föreliggande förslaget föranleda, hade jag icke ämnat förlänga diskussionen genom att här afgifva något yttrande i frågan; men det är en omständighet, som förmår mig dertill. Det är icke *den* omständigheten att en talare till mig ställt den uppmaning, att "låta mina anmärkningar fara", i afseende hvarå erinras, att den förste talaren uttalat sin förvåning öfver att jag, oaktadt berörda anmärkningar, icke ansett förslaget böra ogillas, en förvåning, som jag nästan sjelf måste dela. Icke heller har det yttrande af en talare, att jag krupit undan och fruktade att gifva mig in i striden, föranledt mig att nu begära ordet. Orsaken dertill är att Herr Wallenberg uttalat den åsigt, att de vid särskilda tillfällen meddelade bestämmelser om statens panträtt i jernvägar för utlemnade lån icke skulle ega gällande kraft. Ett sådant påstående vill jag icke låta stå utan gensägelse. När Konung och Riksdag gång efter annan sammanstämmande meddelat sådana bestämmelser, bör väl icke Riksdagen såsom sådan hysa någon tvekan om gilligheten af sitt eget beslut. Vål har jag hört framkastas den förmodan att *domstolarne* icke skulle respektera dylika bestämmelser. Hyser man den åsigten, att en domare eger att ingå i pröfning om den lagstiftande makten vid utfärdande af sina påbud öfverskridit sin maktssfer eller underlåtit iakttaga de för dess utöfvande stadgade former, så vill jag medgifva att en sådan förmodan kan vara berättigad; men jag vågar bestrida en domares pröfningsrätt i sådant hänseende. När han ser en handling undertecknad af Kongl. Maj:t och vederbörligen kontrasignerad, har han icke annat än att tillämpa densamma. Då nu föreliggande förslaget införer en ny panträtt, synes mig förhållandet emellan derigenom uppkommen förmånsrätt och de förut befintliga böra regleras och dervid, till förekommande af stridiga meningar, böra uttryckligen förklaras att statens förenämnda

Lagförslag om
pansättning
af jernväg.
(Forts.)

panträtt har företråde framför den som enligt föreslagna lagen komme att meddelas. Vi hafva i detta hänseende ett fullkomligt analogt förhållande med de så kallade odlingslänen, hvilka under århundradets förra hälft lemnades med föreskrift, att anteckning derom skulle ske i jordeboken och årliga afbetalningarne utgå med förmånsrätt. Sedan det befunnits att några domare tvekade att tillämpa denna förmånsrätt, utfärdades derom Kongl. förordningen den 20 Juli 1855. I betänkande härom förklarade Lag-Utskottet sig icke betvilja förmånsrättens giltighet och tillstyrkte den sedermera utfärdade förordningen. Ett sådant förfarande är icke, såsom jag hört anmärkas, att stifta en ny lag med retroaktiv verkan, utan ätt bekräfta ett redan bestående förhållande. Medan jag har ordet ber jag att få anmärka, att åtskillige talare, som egnat en viss uppmärksamhet åt de af mig framställda anmärkningar, likväl, efter mitt förmenande, hufvudsakligen fäst sig vid sådana, som varit af mindre betydighet. Det som synes mig vara det viktigaste är att lagen icke blifver så otydlig, att tvister kunna uppstå, för hvilkas lösning domstolarne sakna grund. Jag har i detta hänseende framställt två anmärkningar, som ingen här upptagit. Den ena angår omfattningen af den mark, som med pansättningen afses. En jernväg kan utöfver det område banan med dess byggnader och inrättningar upptager, ega jord, och för mig är det mycket obestämdt om en af Kongl. Maj:t beviljad panträtt skulle medföra säkerhet i sådan jord. Vidare kan ifrågasättas, huruvida med uttrycket "den till jernvägen och dess drift hörande löseegendom" skall afses jemväl penningar och fordringar samt för jernvägens behof inköpta varor, och meningarne härom torde redan vara och vid framtida tillämpning blifva mycket delade.

Emellertid då jag tror att Utskottet i denna viktiga fråga icke kan åstadkomma ett fullgodt arbete — och jag vågar påstå att ett fullgodt arbete icke kan åstadkommas på de grunder som här föreligga — samt anledning förefinnes att tro, att det af Herr Ribbing upplästa förslag, ehuru stödt på vida rationellare grunder, skulle medföra allt för stor omgång vid in-teckningens beviljande för att kunna tillfredsställa vederbörandes anspråk, så och då jag icke tviflar på att Högsta domstolen skall underkasta förslaget en noggrann kritisk granskning, har jag ansett detsamma, om än det icke kommer att af Kongl. Maj:t godkännas, likväl, i förening med deraf föranledda öfverläggningar, möjligen kunna läggas till grund för den proposition i ämnet Kongl. Maj:t torde komma att för nästa Riksdag framlägga.

Herr Bennich: Då jag läste detta betänkande jemte dervid fogade reservationer, hyste jag icke någon synnerlig tvekan att understödja det af Lag-Utskottet framlagda förslag. Jag egnade all uppmärksamhet åt de anmärkningar, Herr Gegerfelt mot detsamma framställt, men fann, i likhet med honom, att dessa icke borde föranleda till förslagens förkastande. Det är först vid det meningsutbyte, som under dagens diskussion egt rum mellan en af fullmäktige i Riksgäldskontoret och en ledamot på stockholmsbänken, som farhåga att antaga lagen fått insteg hos mig, då, såsom dervid framhölls, det kunde ifrågasättas, huruvida densamma skulle kunna så tillämpas, att Riksgäldskontoret sattes i tillfälle att bereda statsverket den förmånsrätt, som

detta borde ega framför enskilda, sedermera tillkomna långifvare; då började jag frukta, att man ville lagstifta till förmån endast för jernvägarne och de enskilda långifvarne, utan att derjemte staten skulle få åtnjuta den säkerhet, som borde densamma tillkomma, och detta kan jag icke gilla. Huru angeläget det än må vara att åstadkomma en lagstiftning i förevarande fråga, så angeläget är det dock icke, att vi derfor skola uppoffra statens rätt; och anser jag af sådan anledning det vara nödigt återremittera förslaget, i förhoppning att Lag-Utskottet måtte lyckas deri insätta en bestämmelse af sådant innehåll att statens rätt icke må blifva "förtrampad".

Lagförslag om
pansättning
af jernväg.
(Forts.)

Herr Asplund: Jag skulle icke hafva besvärat Kammaren med att taga ordet i denna fråga, derest jag icke af den siste talarens yttrande dertill blifvit uppfordrad.

Såsom herrarne af anteckning på betänkandet finna, har jag icke i Utskottet deltagit i frågans slutliga behandling och har derfor, lika litet som talaren på norrbottensbänken, anledning till någon faderskärlek för Utskottets förslag. Men jag anhåller få upplysa, att ett misstag legat till grund för ett af den siste talaren fäldt yttrande. Talaren på stockholmsbänken har nemligen alldeles icke sagt, att statens rätt skulle "förtrampas" genom den ifrågasatta lagen, och denna gifver icke heller anledning till en sådan farhåga, enär deri föreskrifves, att de lån, för hvilka den nya panträtten komme att erhållas, i ingen mån finge lända till förfång för de fordringar, som före lagens utfärdande tillkommit. Hvad som här af nyssnämnde talare blifvit yttrad rörande statens rätt för sina tidigare lån, gälde den frågan, huruvida staten för dessa lån nu redan egde förmånsrätt, icke huruvida lån, som efter författningens utfärdande och i enlighet dermed komme att lemnas, må kunna förringa statens rätt på grund af äldre fordran. De lån, har denne talare yttrat, som lemnats före antagandet af denna lag, bibehålla sin rätt oförkränkt, men de ega icke bättre rätt än andra fordringar, menar han; och denna fråga är ingalunda så klar.

Af Herr Samzelius har ett förslag blifvit framställt derom, att staten skulle lemnas rätt att, inom sex månader, söka in-teckning för sina äldre lån. En föregående talare har redan antydtt faran af ett sådant stadgande, äfven om samma rätt inrymdes åt hvarje innehafvare af fordran, uppkommen före lagens utfärdande; ty det skulle lätt kunna inträffa, att en sådan fordran innehades af en i främmande land bosatt person, hvilken följaktligen skulle hafva svårt att få del af det beslut, hvarigenom en sådan preskriptionstid blifvit fastställd. I det föreliggande lagförslaget har tydligt blifvit uttryckt, att lagen icke eger tillbakaverkande kraft på de lån, som meddelats före lagens utfärdande; och detta synes mig vara allt hvad lagen bör innehålla om förhållandet mellan de äldre fordringarne å ena sidan och de efter lagens utfärdande å den andra. Jag anser det vara orätt att vilja genom den tilltänkta lagen ordna förhållandet mellan de äldre fordringsegarne så, att man tillerkänner staten en förmånsrätt, som den måhända förut icke eger.

Jag medgifver väl, att det finnes åtskilliga smärre, formela brister i lagförslaget, som skulle kunna ingifva betänkligheter att nu antaga detsamma, helst genom en återremiss några af dessa brister möjligen

Lagförslag om pantsättning af jernväg.
(Forts)

skulle kunna afhjelpas; men då jag, i likhet med Herr von Gegerfelt, funnit dem icke vara af den väsentliga beskaffenhet, att på grund deraf de skulle utgöra ett absolut hinder för lagens antagande, tror jag med honom, att det är bäst att nu godkänna lagförslaget, sådant det är, och förlita sig på att Högsta Domstolen nog kommer att vederbörligen granska detsamma. Helt visst blefve det också svårt för Lag-Utskottet att utreda anledningen till en återremiss — huruvida den vore att söka i det af Herr Ribbing framlagda förslag eller i den ena eller andra anmärkningen.

På grund af hvad jag nu anført, och då jag knappast vågar framställa yrkande om bifall, inskränker jag mig att tillkännagifva, det jag icke förenar mig med dem, som yrka återremiss.

Friherre Akerhielm: Jag skulle icke vid denna långt framskridna timma hafva uppehållit Kammaren med att begära ordet i förevarande fråga, derest icke, efter de anmärkningar som blifvit framställda mot förslagets redaktion i afseende på den staten deri förbehållna rätt, det vore af vigt särskildt för mig att uttala, det jag *icke* med min röst bidragit till Utskottets beslut, om jag än, af anledning att jag med Herr Talmannens benägna tillstånd under några dagar afhållit mig från deltagande i Riksdagens arbeten, icke varit i tillfälle att anteckna mig såsom reservant eller såsom den der icke deltagit i frågans slutliga behandling. Jag vill nu endast framhålla, att, om man än vill drifva igenom en lag sådan som den nu föreslagna, måste man dock erkänna att under dagens öfverläggning två svåra anmärkningar blifvit mot densamma framställda, den ena var att det icke blifvit otvetydigt uttaladt, att lagen tillerkänner i främsta rummet staten förmänsrätt till underpant i de enskilda jernvägar, åt hvilka Riksdagen beviljat anslag, ett stadgande som blifver dess mera oeftergifligt ju större tvekan förspörjes om hvad rätt de särskilda förbehållen i riksdagsbesluten om anslagen må medföra. Den andra anmärkningen är den att rätt att lemua underpant i enskild jernvägsanläggning kan blifva lagenligen medgifven jemväl åt bolag, som ännu icke eger hvarken någon jord eller någon materiel. En inteckningsrätt i blotta lusten eller sträfvandet att anlägga en jernväg är väl dock för långt sträckt. Dessa båda anmärkningar synas mig rättfärdiga den åsigt, att Lag-Utskottet borde taga frågan i förnyadt öfvervägande. Beträffande åter hvad den siste talaren yttrat derom, att till Högsta domstolen borde öfverlemnas att afgöra, om och i hvad mån ändringar i förslagets redaktion vore erforderliga, får jag säga, att, om jag än i allmänna fall skulle böja mig för denna åsigt och till Kongl. Maj:t med förtröstan öfverlemna att efter Högsta domstolens hörande verkställa behöflig pröfning af från Riksdagen utgående lagförslag, jag dock tror, att vi icke, då såsom nu fråga är om tillvaratagande af en Riksdagens rätt, böra släppa från oss ett förslag i ofullbordadt skick just i *den* delen, utan tillse att det allrahelst i detta hänseende är tillfredsställande, ty den omsorgen kan och bör ej läggas på Högsta domstolen. Jag vågar hoppas att de gjorda anmärkningarne skola anses förtjena det afseende, att man låter anstå med denna fråga, till dess Utskottet hunnit ånyo taga densamma under ompröfning; ty, huru brådtom det än må vara att skaffa de enskilda jernvägarne tillfälle till erhållande

af lån, så brådtom lär det likväl icke vara, att vi ej nu, då allvariga *Lagförslag om pantsättning af jernväg.* anmärkningar blifvit framställda mot förslaget, kunna förena oss om det-
 sammas återremitterande till Utskottet.

Jag kunde hafva mycket att tillägga, men grannlagenheten för-
 bjuder mig att längre upptaga Kammarens tid, hvadan jag nu blott
 vill tillkännagifva, att jag förenar mig med dem, som yrka återremiss.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven
 och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till
 Lag-Utskottets förevarande utlåtande, och dels återremiss deraf, fram-
 stälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till ut-
 låtandet, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, samt seder-
 mera proposition på återremiss deraf, då svaren likaledes utföllo med
 många såväl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Lag-Utskottets utlåtande N:o 20, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, återförvisas utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva
 utfallit sålunda:

Ja — 44.

Nej — 50.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Torsdagen den 9 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 1 c. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för den 8 demes.

Anmälles och bordlades Stats-Utskottets utlåtande N:o 18, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel; äfvensom Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 21, i anledning af väckt förslag om upphäfvande i viss mån af den så kallade indigenatsrätten; och

N:o 22, i anledning af väckt förslag angående ändring i stadgandena om enskildes rätt att sjelfve utse sitt och sin familjs grafställe samt tillkalla prest för de dödas jordfästning.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 11 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 4 dennes, f. m.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Lovén annäلت sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren afemna åtskilliga Kongl. propositioner, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen, Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o om beviljande af pension å allmänna indragningsstaten åt Stallmästaren C. G. von Bahr;

2:o om beviljande af pension å allmänna indragningsstaten åt Lektorn A. Th. Bergius;

3:o angående pension å allmänna indragningsstaten för Professoren vid Veterinärinstitutet i Stockholm F. A. Lundberg;

4:o angående pension å allmänna indragningsstaten för Professoren Johan Peter Cronhamns enka;

5:o angående Norrbottens läns fördehning i fyra domsagor, omfattande hvardera ett af länets fyra fögderier;

6:o angående skatteköp af det till Ramlösa helsobrunn upplätta kronohemmanet Köpinge N:o 4, ett halft mantal, i Raus socken inom Malmöhus län; och

7:o angående afsöndring af jord från kronan tillhöriga gatehuset N:o 12 Rörum i Kristianstads län till plats för ny kyrkobyggnad för Rörums församling.

De Kongl. propositionerna blefvo härefter föredragna och lagda på bordet.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att, enligt den vid hållet talmaussammanträde träffade öfverenskommelse, omröstningar jemlikt 65 § Riksdagsordningen komme att nästa Lördag den 18 dennes anställas öfver alla de voteringspropositioner, som dessförinnan blifvit af båda Kamrarna godkända.

Upplästes ett af Herr *Wærn, Adolf Wilhelm*, inlemnadt memorial af följande lydelse:

Härmed får jag ödmjukligen anhålla om 14 dagars permission, räknadt till den 25:te dennes.

Ödmjukligen
A. W. Wærn.

Denna anhållan bifölls.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 13, angående val af Fullmäktige i Riksbanken;

N:o 14, angående val af Fullmäktige i Riksgäldskontoret;

dels ock till Riksdagens förordnanden:

N:o 15, för Fullmäktige i Riksbanken;

N:o 16, för Suppleanter till Fullmäktige i Riksbanken;

N:o 17, för Fullmäktige i Riksgäldskontoret;

N:o 18, för Suppleanter till Fullmäktige i Riksgäldskontoret.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Stats-Utskottets den 9 dennes bordlagda utlåtande N:o 18, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens fjerde hufvudtitel.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Lag-Utskottets den 9 dennes bordlagda utlåtande N:o 21, i anledning af väckt förslag om uppläfvande i viss mån af den s. k. indigenaträtten.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets den 9 dennes bordlagda utlåtande N:o 22, i anledning af väckt förslag angående ändring i stadgandena om enskildes rätt att sjelfve utse sitt och sin familjs grafställe samt tillkalla prest för de dödas jordfästning.

Anmälles och bordlades Stats-Utskottets memorial:

N:o 31, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under Riksstatens andra hufvudtitel;

N:o 32, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor rörande anslagen under Riksstatens sjette hufvudtitel;

N:o 33, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor rörande anslagen under Riksstatens sjunde hufvudtitel;

N:o 34, i anledning af erhållen återremiss å en punkt i Stats-Utskottets utlåtande N:o 20, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens sjette hufvudtitel.

Sedan Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens hemställan, beslutit, att Stats-Utskottets i dag för första gången bordlagda memorial skulle å föredragningslistan till nästa sammanträde uppföras näst efter de Kongl. propositionerna; åtskildes Kammaren kl. $\frac{1}{4}$ 2 e. m.

In fidem

O. Brakel.